БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 189 (13505) | 1971 оной августын 12, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Л. И. Брежнев СФРЮ-гэй элшэн сайдтай уулзаба

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Югославиин Социалис Федеративна Республикаһаа СССР-тэ байдаг онсо ба бүрин эрхэтэ элшэн сайд В. Мичуновичтай августын 10-да уулзаа. СКЮ-гэй түрүүлэгшэ, СФРЮ-гэй президент И. Броз Титын өөрынь эльгээһэн бэшэгые Л. И. Брежневтэ элшэн сайд барюулаа. Л. И. Брежневэй СФРЮ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайдай хоорондо хани халуун хөөрэлдөөн болоо.

Уншагшын түрүү бэшэг

ҺУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ЖЭЛДЭ — ЭРХИМ БЭЛДЭЛГЭ

Үхибүүдые һурган хүмүүжүүлхэ хэрэг саашадань һайжаруул... гэдэ ниитын дунда һуралсал нэлэнхы дээрэнь бэелүүлхэ ту... КПСС-эй съездын табижа үгэһэн шухалын шухала зорилгые ... һургуули бүхэн олониитын халуун туһаламжада түшэглэн ... байнхай. Энээнтэй дашарамдуулан, партийна комите... советскэ органууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд һургуулинуу... эрилтэ хэрэглэмжые гол анхаралдаа абажа, гэр байшангуу... хамтын байрануудые хараалагдаһан саг болзор соонь бариха, ...бэн заһабарилха, досоохииень һайнаар түхеэрхэ, мэр... ...тэдые томилхо гэхэ мэтын асуудалнуудые шиидхэнэ.

...нэй бодото үрэ дүнгүүдэй зарим талые уридшалан согсол... хото городуудай болон хүдеөгэй олохон һургуулинууд һу... ...лай шэнэ жэл угтуулан, гэр байрануудаа, кабинедүүдээ тү... ...н бэлдэхэ хүдэлмэрөө дүүргэжэ байнхай. Улаан-Үдын Совет... Железнодорожно, Октябрьска районуудай хэдэ хэдэн һургуу... ...уд түгэс бэлэн болонхой. Эндэ шэнэ жэлдэ бэлэдхэлэй хүдэл... һургуулиин тараханаа урид эхилһэн, эмхитэй һайнаар ...лагдаһан байна. Жэшээлхэдэ, Советскэ районой 47-дохи һур... ...ин багшанар бүри үбэлэй амаралтын үедэ гардероб, библио... ...э үргэдхэн заһабарилха, физикын, химиин кабинедүүдые һэль... түхеэрхэ хүдэлмэри хэжэ захалаа юм.

һургуулинуудта шефүүд һайнаар туһална. «Электромашина» ...ан үсхэбэрилгын совхоз, Буряадай мебельно-модо болбосо... ...ын комбинат харьяата һургуулинуудайнгаа заһабарилгые ...е дээрээ даажа абаад, ехэхэн хүдэлмэри хээ. Авиационно ...ой хүтэлбэрилэгшэд, тэндэхи түрэлхид 46-дахи, 36-дахи һур... ...нуудта шэнэ кабинедүүдые түхеэржэ үгөө.

...шэлэн хүдөө нютагуудта эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулагда... КПСС-эй Загарайн райком, аймгүйсэдком, леспромхозууд, кол... болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һургуулинуудай эрилтэ ...мжэдэ жэл бүри ехэхэн анхарал хандуулдаг. Тэдэнэй үүс... ...олдолгын аша туһаар аймаг дотор һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэ ...типовой шэнэ һургуулинууд баригдажа, үхибүүдтэ бэлэглэг... олонхи һурагшадынь хоёр халаанда һурахаяа болиһон бай... Мүнөөшье жэлдэ загарайнхид һуралсалай шэнэ жэлые муу бэ... ...э дүнгүүдтэйгээр угтана. Тэндэ түсэбөөр хараалагдаһан шэ... ...овой һургуули сентябриин 1 болотор ашаглалгада оруулаг... Мүн Түнхэнэй аймагай Горхоной дунда һургуулида шефүү... классна арбан таһалгануудые һэльбэн заһабарилба.

...бэшье зарим аймагуудта олохон һургуулинууд һуралсалай ...жэлдэ бэлэдхэлые тэсэшэгүйгөөр унжагайруулна гэжэ сэхэ ...нэс. Улаан-Үдын зарим һургуулинууд заһабарилгын хүдэлмэ... ...е дүүргээгүй. Илангаяа 3-дахи, 9-дэхи һургуулинуудта һанаа ...той байдал тохёолдонхой. Тэндэ капитальна заһабарилга эм... ...гүйгөөр ябуулагдана.

Гадна шэнэ һургуулинуудые, хамтын байрануудые барилга ...оз, совхозой гү, али ведомствэнүүдэй, манай Гэгээрэлэй ми... ...ерствын капитальна барилгын таһагай мүнгэ зөөри дээрэ хэг... ...Тэдэ бодото дээрээ ямаршье түсэб, график баримталхагүй, ...гын хүдэлмэриие хинахагүй, зүн дэгээн орхижорхихо барим... ...уд үзэгдэнэ. «Бурятцелинстрой» трестын анхаралаа хүсэд ...улаагүй дээрэһээ мүнөө һуралсалай шэнэ жэлдэ ашаглалга... ...хөөр хараалагдаһан — Бэшүүрэй, Баргажанай аймагууд... ...ргуулинуудые барилга ехэхэн гээгдэлдэ оронхой. Жэшээнь, ...үрэй аймагта һургуули барилгаар 369 мянган түхэригэй ...арайхан 200 мянгаад түхэригэй хүдэлмэри бүтээгдэһэн. ...рбэдэхи класс үхибүүдэй олоороо дүүргэжэ, найман жэлэй ...ли дунда һургуулинуудта ороһонтой дашарамдуулан, тэдэниие ...һайнаар түбхинүүлхын тула гэр байранууд олон хэрэгтэй. ...тиимэһээ мүнөө жэлдэ хэхэ барилгын хэмжээн ехэ. Рес... ...ын Гэгээрэлэй министерствэдэ, аймагай арадай гэгээрэлэй ...уудта тодорхой хараа түсэбүүдшье табигданхай.

...уралсалай шэнэ жэл болотор һара хүрэхэгүй саг үлэбэ. Ушар ...һээ һургуули барилга гү, али заһабарилга дээрэ үзэгдэһэн ду... ...дануудые усадхахын тула партийна номитедүүд, нютагай ...үүд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, гэгээрэлэй органууд шэнэ ...байрануудые дары барижа дүүргэхэ, бэлэдхэлэй хүдэлмэри ...болзор соонь һайн шанартайгаар түгэсхэхэ ябадал хангаха, ...тана шангадхаха болоно гээшэ ааб даа.

С. ДМИТРИЕВ,
Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министр.

НИИТЫН МАЛДА ЭЛБЭГ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЭ!

ОЛООРОО ХАБААДАБА

Һүүлэй үдэрнүүдтэ наратай сэлмэг байһан дээрэһээнь Мухар-Шэбэрэй аймагай түб һууринай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд колхоз, совхозуудта гаража, табан үдэрэй туршада малай тэжээл бэлэдхэлсэбэ.

Аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй, статистическэ управлениин, арадай гэгээрэлэй, хүүгэдэй саадай 30 гаран хүдэлмэрилэгшэд августын 1-һээ 6 болотор «Родина» колхоздо ажаллаба.

...Колхозой түб буусаһаа хэдэн модоной газарта оршоһон сабшалан дээрэ эршэтэ ажалай бурьялжа байхада хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түсэблэлгын таһагай начальник Степан Яковлевич Варфоломеевэй хүтэлбэри доро үбһэшэд һахы һалаг ажаллажа байба. Тус бригадын гэшүүд хэдэн үдэрэй туршада олон зуугаад центнер үбһэ бэлдээ.

И. Е. Олейников, И. Т. Борисов, Д. А. Федотов, Ю. Д. Полянский, А. И. Нетесов гэгшэд бусадта жэшээ харуулна.

Хүүгэдэй саадай хүдэлмэрилэгшэд Д. А. Чернецкая, Т. И. Иванова, К. В. Васильева, райОНО-гой хүдэлмэрилэгшэ М. П. Мельникова хүдөөгэй ажалшадта шадал соогоо туһалжа байнхай. Тэдэнэр шарга дээрэ һүри хээд, тракторaар фермэ болон гүүртэнүүдтэ шэрэжэ абаашана.

Гурбан үдэрэй туршада аймагай түб һууринай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд 300 гаран центнер үбһэ бэлдээ.

— Августын 7—8-да аймагай түб һууринай предприяти болон эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад колхоз, совхозуудта гаража, воскресник үнгэргөө гэжэ КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой секретарь Ф. И. Унагаев хэлэбэ.

С. ТЮЛЮКИН.

ХАМТЫН ХҮСЭН ЕХЭ

Фоторепортаж

Шэбэртэ тосхоной урдуур нэмжыһэн нэлэнхы үргэн сабшаланда хүрэжэ ерэхэдэмнай, ажал түлэг дундаа ябажа байба. Хаймадан харахада, трактор, машинанууд урагша хойшоо эхи захагүй һүндэлдэнэд. Оньһон техникэ бүхэн өөрын тусхай даабари дүүргэжэ, урид хараалагдаһан графигаар ажаллана.

— Һүүлэй үедэ ороһон хура бороо ажалыемнай нилээд гэдэргэнь татаа. Урда жэлнүүдтэ эндэхи 840 гектар сабшалангаа хахадлажа шахуу байгша һэмди. Иимэ эрхэ байдалай тохёолдоод байхада, тэнгэриин шарай адаглаад һууха арга барагдаба. Бригадымнай коллективтэ харюусалгатай хэрэг—сенаж дараха ажал даалгагданхай. Ажахыдамнай мүнөө жэлдэ бухыдөө 800 тонно сенаж хэгдэхэ юм. Тэрэниие даража эхилһээр хэдэ хонобобди. Түрүүшын нүхэн соо 400 тонно сенаж хээбди. Мүнөө хоёрдохи нүхэндөө ороод байнабди,—гээд оньһожоруулагдамал звеное хүтэлбэрилэгшэ, тракторна 1-дэхи бригадын бригадир Санжи Эрдынеевич Содбоев хөөрэнэ.

Энэ хүдэлмэридэ бүхыдөө 16 трактор, автомашинанууд элсүүлэгдэнэ. Бүхы хүдэлмэри оньһожоруулагданхай. Сенажай ногоо зөөлгэдэ тэргэтэй 4 «Беларусь» трактор, ашаанай 3 машина ябана. Энэ бригадынхид совхозойнгоо малда 14000 гаран центнер үбһэ бэлдэхэ даабаритай. Хүшэр хүндэ байдалһаа тунхарингүй, даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ. Һайнаар ажаллаха, амарха эрхэ байдал коллективтэ байгуулагданхай. Хамтын халуун эдеэн үдэртөө хоёр дахин бэлдэгдэжэ, сабшалан дээрэ асаргадана.

Энэ звеногой ажалтай танилсахада, хүн бүхэн бэрхэшээлтэй байдалые һайнаар ойлгоһон, оролдосо ехэтэйгээр хүдэлнэд. Эсэгээ дахажа, оньһон техникэдэ дурлаһан, тэрэниие һайса жолоодожо дүршэһэн 7-дохи классай һурагша Саша Цыремпилов, һаяхан сэрэгэй албанһаа табигдажа, түрэл нютагтаа бусажа ерэһэн жолоошон И. Ф. Слепнев, Улаан-Үдын хүдөө ажахын институдай студент Б. Доржиев, энэ жэлдэ Шэбэртын дунда һургуули дүүргээд, түрэл совхоздоо хүдэлхөөр шиидэһэн Дамба Намдыков гэгшэдһээ эхилээд, аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй механизаторнууд Л. Ф. Иванов, Ф. К. Иванов, Бэшүүрэй ЛДУ-гай тракторист Е. А. Перелыгин болон бусад механизаторнууд эршэмтэйгээр ажалланад.

Сенаж болгогдохо үбһые үлүүсэ ехээр хатааһанай, дэн нойтоср тармаһанай хэрэггүй бшуу. Тиимэһээ сабшалга тармалга хоёрой хоорондохи зайда анхарал ехээр хандуулагдана. Хэрбээ тармаха газарай хэмһээ үлүү болобол, сабшалгада ябаһан нэгэ трактор хамһалсадаг байна.

Хура бороогой орожо байбашье, Бэшүүрэй совхоздо үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын эршэ һуладанагүй. Эндэхид мүнөө жэлдэ ниитынгээ һүрэг малда 33672 центнер үбһэ бэлэдхэжэ абахаар хараалһан юм. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд болон хүдэлмэришэд 40 мянган центнер хүрэтэр үбһэ тэжээл хуряажа абаха гэһэн шэнэ зорилго урдаа табяа. Юуб гэхэдэ, ургаса нёдондонойхиһоо һураггүй һайн. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүриһөө 16 центнер абтаһан һаа, мүнөө 17—18 центнер хуряагдана.

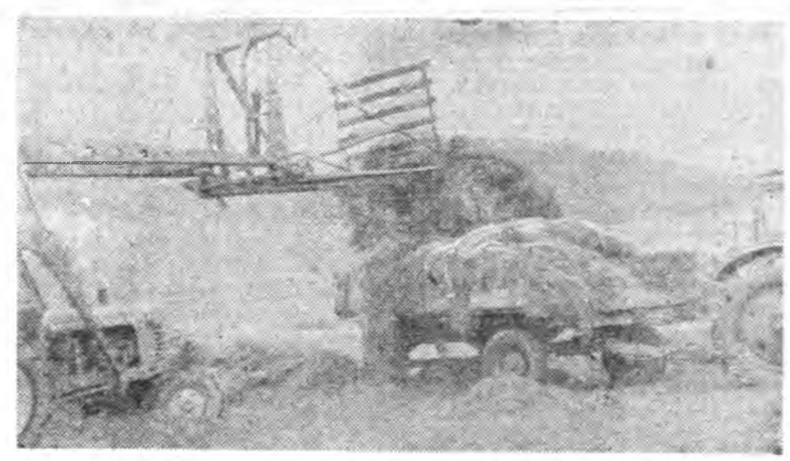
Нэгэ доро 30—40 центнер нойтон үбһэ халуун агаараар үлеэлгэжэ хатааха 5 түхеэрэлгэ тодхогдоод, үдэр һүнигүй хүдэлгэгдэнэ. Суүдхэ соогоо иимэ шэнэ аргаар ажахыда 170—200 центнер үбһэн хатаагдана. Тиихэдэ 4 пресс, «АВМ-04» түхэлэй агрегат үргэлжэ хүдэлгэгдэнэ.

Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ мүнөө үдэр бүри 300—350 хүн хабаадажа, дунда зэргээр 2000 гаран центнер үбһэ хуряана гээд совхозой директор Б. Б. Юмсунов хөөрэнэ.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

Бэшүүр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Бригадирай орлогшо. З. Я. Петров (баруун гарһаа), косилкашан М. Ц. Цыремпилов. 2. Сенажай үбһэн ашагдажа байна.

АВТОРАЙ фото.

ТАСС ЭНЭ ҺОНИН

РСФСР-эй ...нистрнүүдэй Совэдэй заседани

ВЦСПС-эй Президиумдэ

Ороной арадай ажахые 1971—1975 онуудта хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй проект тухай

Ороной арадай ажахые 1971—1975 онуудта хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй проектые профсоюзуудай центральна комитедүүдэй ба республиканска соведүүдэй түрүүлэгшэнэр болон секретарьнуудай, ВЦСПС-эй болон профсоюзуудта мэдэлтэй организацинуудай харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар ВЦСПС-эй Президиум зүбшэн хэлсэһэн байна.

СССР-эй Госпланай түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Т. И. Соколов заседани дээрэ элидхэл хээ. ВЦСПС-эй Президиумэй гэшүүд, профсоюзуудай хэдэ хэдэн центральна комитедүүдэй ба соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, секретарьнууд, ВОИР-ай ба ВСНТО-гой ЦС-эй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаа.

СССР-эй арадай ажахые 1971—1975 онуудта хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй проект КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй ёһоор зохёогдоо, социалис үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэдэ, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ, научно-техническэ дэбжэлтэдэ, ажалай бүтээсые түргэнөөр дээшэлүүлгэдэ үндэһэлэн, арадай байдал горитойгоор һайжаруулха, соёл болбосоролыень дээшэлүүлхэ гэжэ хараална. Тиихэтэй хамта, табан жэлэй түсэбэй проектые зүбшэн хэлсэлгын үедэ оруулагдаһан дурадхалнуудые ба хэгдэһэн ажаглалтануудые хараадаа абахыень СССР-эй Госпланиие ВЦСПС-эй Президиум гуйһан байна.

ШАРГА ДЭЭРЭ ҺҮРИЛНЭ

НАРҺАТА. Наратай сэлмэг үдэрнүүдые һамбаашалан, ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл хуряажа абахын тула аймагай ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэд горитойхон оролдолго гаргажа байнхай. Эндэ «Коммунизм» колхозой Д. Д. Жанчипов, Ц. Д. Доржиев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг үбһэшэдэй звенонууд социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Һүүлэй мэдээгээр, тус звенонуудай үбһэшэд 200—300 гаран центнер үбһэ шарга дээрэ сомоһон байна. Мүнөө тэжээл бэлэдхэлгэ түлэг дундаа ябаһаар.

Ж. ЦЫДЫПОВ.

Яруна.

ТУҺАЛАМЖА ХҮРГЭНЭ

ХОРИ. КПСС-эй Хориин райкомой бюрогой шиидхэбэреэр ниитын малда үбһэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэхэ габшагай арбан хоног соносхогдожо, аймагай эмхи зургаануудай, предприятинуудай олон хүдэлмэрилэгшэд ажахынуудай үбһэшэдтэ хамһалсажа эхилбэ. Тиин габшагай арбан хоногой түрүүшын үдэрһөө эхилжэ аймагай коммунальна ажахын, аймгүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүдэлмэрилэгшэд Үдын совхозой Баян-Голой отделенидэ ошожо, 570 шахуу центнер үбһэ сабшажа һүрилбэ. Мүн иимэрхүү ажал бусадшье ажахынуудта урагшатай һайнаар ябуулагдана.

Ю. БАЗАРЖАПОВ.

КОММУНИСТЫН БРИГАДАДА

Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай «Улаан-Оронго» колхоз энэ жэлдэ 31.100 центнер үбһэ абаха уялгатай. Түсэбэй ёһоор, гектар бүриһөө 12 центнер ургаса хуряаха. Августын 1-нэй байдалаар 200 гектарта үбһэн сабшагдаад, 1800 центнер тэжээл бэлдэгдэһэн байна.

— Гэхэтэй хамта, 300 центнер сенаж дараха ёһотой һаа, мүнөө 1200 центнер энэ тэжээл дарагдаа. 200 центнер витаминтай үбһэнэй гурил бэлэдхэгдэхэ ёһотой. Гэбэшье сагай уларилай таатай бэшэ байһан дээрэһээ мүнөө 350 центнер гурил бэлдэгдээд байна, — гэжэ колхозой главна бухгалтер Бабасан Батуев хөөрэнэ.

— Мүнөө үбһэ хуряалгада колхозой дүрбэн звено хүдэлжэ байна. Түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор, энэ ажал хэрэгээ 15 үдэрэй туршада дүүргэхэ ёһотой байгаа, теэд халта унжагайрхамнай гээшэ аабза,— гэжэ колхозой главна бухгалтер хөөрөөнэйнгөө түгэсхэлдэ хэлээ һэн.

Үбһэ хуряалгада коммунист Доржо Цыденовэй, Василий Собенниковой бригада эршэмтэй һайнаар хүдэлжэ, үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ТУВАДА АРАДАЙ РЕВОЛЮЦИИН БОЛОҺООР 50 ЖЭЛЭЙ ОЙ

КЫЗЫЛ. (ТАСС-ай корр.). Тувадахи арадай революциин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан научно-теоретическэ республиканска конференци августын 10-да эндэ болоо. Тувын хэлэнэй, литературын ба түүхын научно-шэнжэлэлгын институдай директор,түүхын эрдэмэй кандидат Ю. Л. Аранчын элидхэл хээ.

Арадай-демократическа байгуулалтын үедэ, илангаяа Советскэ Союзай составта 1944 ондо һайн дураараа ороһонойнгоо һүүлээр Тува хүгжэлтэ ехэтэй, һалбаран ургажа байһан автономито республика болоо гэжэ элидхэлшэ, конференци дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Совет засагай үедэ энергетическэ, түлишын, модо болбосоруулдаг, эдеэ хоолой промышленность, барилгын индустриин, үнгэтэ металлургиин предприятинууд байгуулагдаа. Мүнөөнэй Тувын АССР—шэнэ барилгануудай, томо колхоз, совхозуудай, түргэнөөр хүгжэжэ байһан социалис соёл культурын район болоно.

Делидэхи хэлсээнүүд

ДЕЛИ. (ТАСС). Индиин премьер-министр Индира Гандитай СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко августын 10-да хоёрдохёо уулзаа.

Совет-энэдхэг харилсаануудай асуудалнуудаар, тэрэшэлэн уласхоорондын шухалын шухала асуудалнуудаар һанамжануудаа мэдэлсэлгэ хани халуун оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ үргэлжэлүүлэгдэһэн байна.

* * *

Али алинайнгаа һонирходог асуудалнуудаар СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Сваран Сингх хоёрой хоорондохи хэлсээнүүд Индиин Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ үргэлжэлүүлэгдээ.

* * *

Индиин элитэ ехэ политическэ ба гүрэнэй ажал ябуулагшад М. Ганди, Дж. Неру ба Л. Шастриие кремациһан газарта СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-һээ Индидэ байдаг элшэн сайд Н. М. Пегов, министртэй суг ябаһан хүнүүд августын 10-да ошожо веногуудые табяа.

ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ДОРЮУН АЛХАМ

ДҮРБЭДЭХИ КВАРТАЛАЙ ТҮСЭБӨӨР

Зунай бэлшээриин үедэ ехэ һү һаахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ «Авангард» колхозой һаалиин гүүртэнүүдэй малшад эрхимлэжэ гараба. Үнгэрһэн 7 һарын туршада тус ажахын һаалишад үнеэн бүриһөө 1458 килограмм һү һаагаа.

Тиихэдэ колхоз дотороо И. З. Грудининай даадаг һаалиин нэгэдэхи гүүртын малшад шалгарһан байна. Дурсагдагша гүүртын үнинэй, дүй дүршэлтэй һаалишад Нина Ивановна Грудинина, Анна Ивановна Булдакова, Тамара Фёдоровна Мартышина гэгшэд жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1600 килограмм һү абажа, мүрысөөнэй манлайда ябана. Тэрэшэлэн һаалишад Валентина Грудинина, Татьяна Андреева, Александра Фёдорова болон бусад үнеэн бүриһөө 1500 килограмм һү һаажа, мүрысөөндэ эрхимлээр.

Гадна энэ мүрысөөндэ Харитоновско гүүртын һаалишад амжалтатай ябаһаар. Малшад, һаалишадынь зунай тунга ногоондо үнеэдээ һайса садхаажа, үдэрэйнгөө гуримые алдуулангүй һаһанайнгаа ашаар һү һаалияа нёдондоной энэ үеынхиһөө 727 центнерээр дээшэлүүлжэ, III кварталай даабариие хоёр һараар уридшалан дүүргээ.

Мүнөө «Авангард» колхозой һаалишад дүрбэдэхи кварталай түсэбөөр ажаллажа байнхай.

А. НАГАСЛАЕВ.

Улаан-Үдын аймаг.

Сүүдхын 1660 граммаар!

СЭЛЭНГЭ. Зунай бэлшээриин 100 үдэртэ малайнгаа тус бүриин шэгнүүрые 100 килограммһаа доошо бэшээр нэмээхэ гэжэ республика дотороо үүсхэл гаргаһан XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой үхэршэдэй уряае хүршэ «Эрдэм», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай малшад халуунаар дэмжэһэн юм. Тиин һаяын дүнгөөр аймаг дотор дэлгэрһэн малшадай социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон үнинэй, дүй дүршэлтэй үхэршэд Илья Семёнов, Васса Семенова (Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз) гэгшэд харууһалжа байһан малайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдхын дунда зэргээр 1660 граммаар нэмээж шалгарба. Тэрэшэлэн «Эрдэм» колхозой малшан Д. Раднаев, Сэлэнгын совхозой үхэршэн Гарма Лубсанов үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүрые сүүдхын 1208 граммаар дээшэлүүлһэн байна. Мүнөө аймагай ажахынуудай малшад абаһан социалис уялгаяа сүм дүүргэхээр оролдоно.

А. АФАНАСЬЕВ.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ — ХҮДӨӨ АЖАХЫДА

ХАРИЛСАА ХОЛБООНИИНЬ БЭХИЖЭНЭ

КПСС-эй XXIV съездын баталан абаhан гүнзэгы удхатай документнүүд соо оронойнгоо хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхын тула колхозууд хоорондын, гүрэнэй-колхозно үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдые, агропромышленна комплекснүүдые бүрил олоор бии болгохо тухай онсо тэмдэглэгдэhэн байна.

«Хүдөө ажахын хүгжэлтэ гансашье тэндэхи ажалшадhaa бэшэ, мүн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй, эрдэм, техникын ажал ябуулагшадай оролдолго хэшээлhээ бага бэшээр дулдыдаха болоно. Энэ ехэ, үнэхөөрөөл гүрэнэй. бүгэдэ арадай хэрэгтэ нэрэтэй солотойгоор хубитаяа оруулхыень тэдэниие партимнай уряална», — гээд, Л. И. Брежнев КПСС-эй XXIV съездэ хэhэн тоосоото элидхэл соогоо хэлээ hэн.

Партиингаа энэ заабаряар манай промышленна предприятинууд ба колхоз, совхозуудай хоорондохи харилсаа холбоон улам бэхижэжэ байнхай. Хабарай тарилга, ургаса хуряалга, түл абалга гэхэ мэтэ хүдөөгэй ажалшадай хүдэлмэриин халуун хаhын ороходо, городhoo промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд хүдөө нютаг гаража, колхоз, совхозуудта шадахысаа туhалдаг болонхойнь мэдээжэ. Гансашье энэ бэшэ. Манай республикын томо томо предприятинууд өөр өөрынгөө даажа абаhан ямар нэгэн колхоз, совхозтой саг үргэлжын холбоо харилсаа бэелүүлжэ, шефскэ туhаламжа үзүүлжэ байдаг болоо.

Иигэжэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ туhалха талаар Улаан-Үдын авиационно заводой коллектив яhала ехэ дүй дүршэл олонхой. Эндэхи хүдэлмэришэд республикынгаа олохон колхоз, совхозуудта, илангаяа Баргажанай, Хурамхаанай аймагуудта, саг үргэлжэ туhалдаг. Жэшээлэн хэлэбэл, үнгэрэгшэ үбэлдөө хонидой хурьгалжа байха үедэ малшадта түл абахадань туhалхаяа заводой 30 гаран хүдэлмэришэд ошоhон байна. Хабарай тарилгын үедэ 100-гаад хүн хүдөө нютагуудта гараа. Мүнөө үбhэ хуряалгын үедэ заводой хүдэлмэришэд субботник, воскресннгүүдые эмхидхэжэ, хүдөөгэй ажалшадта туhална. Мүн 100-гаад хүнhөө бүридэhэн бригада ургаса хуряалгын үедэ колхознигуудта туhалхаяа Баргажанай аймаг гаранхай. Ургаса хуряалга дээрэ промышленна үйлэдбэридэ хүдэлдэгтэл адляар бүтээсэ ехэтэйгээр, түргэн бушуугаар ажаллаха шадабаритай түрүү хүдэлмэришэдые, бэрхэ мэргэжэлтэдые, коммунистнуудые эльгээдэг юм.

Колхоз, совхозуудта заводой хэhэн туhаламжа иимэ саг зуурын хүдэлмэреэр дүүрэшэдэггүй. Хүдөө тосхониие болбосон түхэлтэй болгохо, малшад, таряашадай ажалые оньhожоруулан хүнгэдхэхэ, тэдэнэй байдалые hайжаруулха хэрэгтэ завод мүн лэ анхаралаа онсо хандуулдаг. Жэшээлэн хэлэбэл, энэ жэлэй июнь hарада тус завод Баргажан тосхон дээрэ шэнэ гостиница бодхоожо, ашаглалгада тушаагаа. Эндэ уhа бүлэдэг башни баригдажа, нютагай зониие сэбэр уhаар хангалга hайжараа. Мүн гэр байрануудта сантехническэ болон электро-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэhэн байна. 20900 түхэригэй сэнтэй котельнэ баригдажа, олохон байранууд ууралай хүсөөр дулаасуулагдадаг болоо.

Гадна колхоз, совхозуудай, хүдөө нютагуудай бусад эмхи зургаануудай захилаар хүдэлмэри оньhожоруулгын түхеэрэлгэнүүд, хүдөө ажахын машинануудай элдэб олдохоор шухаг детальнууд заводто бүтээгдэжэ эльгээгдэдэг. Жэшээнь, hүүлэй үедэ колхоз, совхозуудай захилаар заводто хүдөө ажахын машинануудай 4 мянган түхэригэй дүрбэн зүйлэй детальнууд бүтээгдэжэ эльгээгдээ. Мүн модо ашадаг кран болон заhабарилгын мастерскойдо табигдаха 4253 түхэригэй сэнтэй кран-балка бүтээгдэжэ байнхай.

Шефтээ абаhан колхоз, совхозуудайнгаа ажалшадые культурно-ажаhуудалайнь талаар хангалга заводой соёлой ордоной дэргэдэхи «Рассвет» ансамбль болон агитбригадын коллективэй онсо үүргэдэ ородог. Тиимэhээ заводой агитколлектив шефтээ абаhан хүдөө нютагуудаараа саг үргэлжэ айлшалжа байдаг гуримтай. Бүри hаяхан тус коллектив Хурамхаан, Бархан, Майск, Нестериха, Баргажан, Бодон, Юбилейный, Харасун, Үүрэг тосхонуудаар hонирхолтой концертнүүдые табижа, тэндэхи зониие баясуулаа. Тэдэнтэй хамта лекторнууд ябалсажа, уласхоорондын байдал тухай, хүдөө ажахын болон промышленностиин мүнөө үеын гол экономическа зорилгонууд тухай hонирхолтой лекци уншаhан, хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэhэн байна. Мүн лэ энээн тухай заводой уран зураашадай гоё hайханаар бүтээжэ, хүдөө нютагта эльгээhэн панно, плакадууд тодоор харуулдаг.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ шефскэ туhаламжа үзүүлхэ хэрэгтэ заводой партком, профсоюзай комитет онсо анхарал хандуулдаг. Хэдыдэ, ямар колхоз, совхоздо туhаламжын бригада эльгээхэб, тэрэниие хэды хүнhөө бүридхэхэб, хэниие ударидагшаар табихаб гэhэн асуудалнууд парткомой, завкомой хамтын заседанинууд дээрэ ходо зүбшэн хэлсэгдэдэг юм.

Мүн тэдэнэй үүсхэлээр колхоз, совхоздо гарахаяа байhан бригада бүхэндэ өөрын саг зуурын партийна бүлэгүүд бии болгогдодог. Колхоздо гү, али совхоздо хүдэлжэ байhан бригадынгаа ажалые тэрэ бүлэг залан ударидажа, журам сахилга, хүдэлмэришэдэй элүүрые хамгаалга болон гэр байраар хангалга гэхэ мэтэ асуудалнуудта анхаралаа табиха байна бшуу. Тиихэдэ бригадые ударидажа гараха хүниие томилхо гэшэ мүн лэ шухала асуудал болодог. Юуб гэхэдэ, тус бригадые толгойлогшо хадаа гансал бригадаараа даабари абажа, тэрэнээ дүүргээд лэ ерэхэ бэшэ, харин хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалые зүбөөр эмхидхэжэ, хэхэ юумыень бодомжотой зохидоор хоорондонь хубаажа хүдэлгэхэ, колхозой бригадиртай зүбшэжэ, тэндэхи ажалшадтай хүдэлмэриин харилсаае эмхидхэжэ шадаха хүн байха хэрэгтэй бшуу.

Энээнhээ гадна, заводой партком, завком хадаа колхоз, совхозуудай партком, рабочкомтой хамта зүбшэн хэлсэжэ, бүхы туhаламжаар хэгдэhэн ажалай дүн согсолжо, эндэ шалгарhан хүдэлмэришэд болон колхоз, совхозойшье ажалшадые урмашуулха хэмжээнүүдые хараалдаг. Гадна hүүлэй үедэ ажал дээрээ шалгарhан колхоз, совхозой олохон ажалшад заводой путевкоор амаралтын байшан болон эмнэлгын бусадшье газарнуудта эльгээгдэhэн байна. Мүн жэл бүри колхознигуудай 20—30 үхибүүд заводой пионерскэ лагерьта амардаг.

Шэнэ табан жэлдэ хүдөө ажахые бүри хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гэhэн зорилго КПСС-эй XXIV съезд бүхы совет арадай урда табяа. Энэ харюусалгата даабариие дүүргэхын тула манай колхоз, совхозуудай болон промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд шармайнхай. Тэдэнэр хоорондохи бата харилсаагаа улам бэхижүүлэн үргэдхэжэ, хүдөөгэй малшад, таряашадай оролдолго шадабариие хүдэлмэришэн ангиин ажалай жэгдэ алхамда тааралдуулан, түрэл партиингаа хараалhан түсэбые сүм дүүргэхэ байhаниинь дамжаггүй.

Д. ДАШИЕВ,
манай корр.

Совет орон доторһ…

ТУЛА. «Западно-Богородицкая» гэжэ 77-дохи шахтын горнягууд жэлэй эхинhээ хойшо түсэбhөө гадуур 600 мянган тонно шулуу нүүрhэ малтан абаба. Москва шадарай бассейн соогоо энэ коллектив бултанhaa түрүүлэн абаhан уялгаа амжалтатай дүүргэбэ.

Эндэхи коллектив шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые болзорhoo урид дүүргэхын түлөө эдэбхитэйгээр мүрысэн ажаллана. Энэ шахтада ажалаа эрдэм наукын үндэhөөр эмхидхэжэ, шэнэ техникэ hайнаар хэрэглэнэ. Предприятиин гол хүдэлмэри гүйсэд оньhожоруулагданхай. РСФСР-эй габьяата шахтер Николай Кузьмичевой хүтэлбэрилдэг бригадынхид шахта соогоо эрхим дүн туйлана.

• • •

ЮЖНО-САХАЛИНСК. «Долинская» гэжэ шахтын А. Теслик гэгшын хүтэлбэрилдэг бригада жэлэй эхинhээ хойшо 80 мянган шахуу тонно шулуу нүүрhэ малтаба. Тэрэнэй 10 мянган тоннонь түсэбhөө гадуур абтаhан болоно. Эндэхи шахтернууд «Урал-2М» түхэлэй комбайн бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана.

Энэ бригадын гэшүүд июль hарада бүри hайн амжалта туйлаа — тэдэнэр нэгэ лаваhaa 16288 тонно «хара түлишэ» малтан абаhан байна. Иимэ амжалта Сахалинда түрүүшынхеэ туйлагдаба.

А. Теслик гэгшын хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд hара бүридэ 20 мянган тонно шулуу нүүрhэ малтаха зорилго урдаа табяад, габшагайгаар ажаллажа байна.

• • •

БРАТСК. Эндэхи … заводой автомашинануу… но Усть-Үдын районд… бэ. Тус колоннотой оло… низаторнууд гаралсаа. … металлургнууд Калинин… жэтэ колхозой гэшүүдэй… ряаха, таряа хадаха хү… туhалха юм.

Братскгэсстройн, тэ… сопромышленна комплекс… Сибиριин шэнэ город… предприятинуудай хүдэл… шэд хүдөө ажахынхидт… hаламжа хүргэхөөр … Эрхүүгэй областиин 11… таряалан дээрэ 1500 … ришэд ба алба хаагшад … дэлжэ байна. Хүдөө аж… никэ ашаглаха талаар … шэлтэй болоhон 500 … низатор колхоз, совхоз… hална.

• • •

КЫЗЫЛ. Тувын … республикын «Туваасбест… надай хүдэлмэришэд үйл… гөө түсэб уридшалан … Август hарын түрүүш… үдэрэй туршада ком… наржуулгын фабрикын … 60 тонно «хадын улhа… hөө гадуур гаргаба.

Ховальга Чигир-Оол, … Ильин, Федор Беспалов … хүтэлбэрилдэг халаанай … рилэгшэд үдэр бүриингөө … хоёр дахин үлүүлэн … КПСС-эй гэшүүд Елена … Зоя Кужугет, Анна Вос… Петр Бельшев гэгшэд … уялгаа амжалтатай бэе… (…

ЖЭЛ ерэхэ бүри Хурамхаанай аймагай ажахынуудта үбhэ хуряалгын үедэ оньhожоруулагдамал звено, бригаданууд олошорно. Үбhэ хуряалгын бүхы ажал оньhон техникын хүсөөр хэгдэнэ. Мүнөө жэлдэ аймагай ажахынуудта түгэс оньhожоруулагдамал хэдэн бригада, звено хүдэлжэ байнхай. Тиимэ звено hахалиин совхоздо 4 жэлэй урда тээ эмхидхэгдэhэн юм.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ — түрүү арга

ТЕХНИКЫН ХҮСӨӨР

Хэдэн үгөөр звеногой ажал хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгэлтэй. Тус звенотой гэшүүд тракторта, hүри хаядаг СШ-0,5 түхэлэй оньhон түхеэрэлгэ, хоёр брустай 3 косилка, бухал, баал суглуулдаг КНУ-11 түхэлэй оньhон, 2 косилка гэхэ мэтын техникэтэй. Жэл бүри энэ звено ажахын хуряажа абаhан үбhэнэй 40—44 процентые бэлэдхэдэг юм. Эндэхи хүдэлмэрилэгшэд Бүтүү, Шургуур, Шаманка гэжэ газартахи 330 гектар уhалагдадаг сабшаланда хүдэлдэг юм. Урда жэлнүүдтэ эндэ үбhэ хуряалгын үедэ 60 гаран хүн хүдэлдэг байгаа hаа, харин мүнөө оройдоол 9 хүн хүдэлмэрилжэ, эдэ бүхы ажалые бүтээдэг болонхой.

1968 ондо звеное даагшаар механизатор нүхэр Чупров хүдэлhэн. Тэрэ жэлдэ звеногой гэшүүд ниитынгээ адууhа малда 5915 центнер үбhэ хуряаhан байна. Удаадахи ган гасуур болоhон ондо тус звено нүхэр Степановай хүтэлбэри доро 4086 центнер үбhэ бэлэдхээ hэн. Үнгэрэгшэ жэлhээ эхилжэ энэ звено дүршэл ехэтэй механизатор Георгий Захаровай ударидалга доро хүдэлжэ, ажахыдаа 6200 центнер үбhэ тушаагаа бэлэй. Энэ жэлэй түсэбэй ёhoop эндэхи үбhэшэд 7000 центнер үбhэ, 1000 центнер зеленко бэлэдхэхэ даабаритай.

Үбhэ хуряалгада hүри сомохо оньhон түхеэрэлгэдэ Г. Серебренников, сабшадаг, бухал, баал суглуулдаг оньhондо Г. Поздняков, Н. Иванов, И. Колмаков, В. Понамарев, тракторнуудтань Г. Нетелин, П. Колмаков, Н. Толстихин гэгшэд хүдэлнэ.

Жэл ерэхэ бүри эдэ механизаторнууд оньhон техникын хүсөөр үбhэ хуряан абаха хүдэлмэриие улам hайжаруулна, хараалhан түсэбhөө гадуур нилээд ехэ үбhэ тэжээл бэлэдхэдэг заншалтай.

Эдэ хүдэлмэришэдэй ажалай үдэр эртэ эхилдэг, үдэшэ орой дүүрэдэг юм. Үдын хоол болотор 4 трактораар сабшадаг, үлэгшэ хүдэлмэришэдынь hүргааг отолдог, сомоhон үбhөө хорёолно, оньhон техникээ заhаха, ханаабай, шугы бургааhанай заха үзүүрые сабшадаг. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, эдэнэр хүдэлмэригүй байдаггүй, өөр өөрын хэхэ шухала ажал олдоод лэ байдаг. Үдын хойно звеногойхид сабшаhан үбhөө сомодог заншалтай.

Үдэрэй туршада эдэнэр 130—150 центнер үбhэ hүрилнэ. Тэмдэнэй ороhон бороо хура hүрилгые хойшонь татаа. Тиигэбэшье үбhэшэд сэлмэг үдэрэй тогтомсоор эршэ ехэтэйгээр ажаллажа, хараалhан түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхээр шиидэнхэй.

Энэ халуун хаhада ажаллажа байhан үбhэшэдтэ салин хүлhэнэй түлбэри ямараар түлэгдэхэ байнаб гэжэ хаража үзэе.

Бэлэдхэhэн нэгэ центнер үбhэнэй үнэ сэн ногооной ургаса, хэгдэhэн ажалай хэмжээнhээ сэхэ дулдыдана. Хэрбээ ажахын холимог звенонуудта нэгэ центнер үбhэнэйнь түлөө 1 түхэриг 70 мүнгэнhөө 1 түхэриг 80 мүнгэн хүрэтэр түлэгдэдэг hаа, оньhожоруулагдамал звеногой гэшүүдтэ 80 мүнгэн түлэгдэнэ.

Салин түлэхэдөө бэлэдхэhэн үбhэнэйнь ямар үедэ хуряагдаhанда, тэрэнэй шанарта онсо анхарал хандуулагдана.

Оньhожоруулагдамал звеногой гэшүүд адууhа малдаа үнэгүй үбhэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэдэг гээшэ. Тиимэhээ тэдэндэ ажалайнь түлөөhэн хэды шэнээн үгтэнэб гэжэ hонирхоё.

Үнгэрэгшэ жэлдэ тус звено даажа абаhан уялгаяа сүм дүүргэжэ, үбhэ бэлэдхэлэй hүүлдэ гэшүүд тус тустаа 540 түхэриг олоhон байна. Энэ шухала хүдэлмэриие түгэс оньhожоруулбал, үбhэ тэжээл хямдаханаар, hайн шанартайгаар абтажа болохо байна.

— Ажахыдатнай энэ шухала хэрэг саашадаа ямараар ябаха байнаб, хэлэжэ үгыт, — гэжэ совхозой директор нүхэр Толстихинhaa асуубаб.

— Оньhон техникын хүсөөр үбhэ хуряажа абахада, ажахыда ехэ туhатай гээшэ. Нэгэдэхеэр, энэ шухала кампаниин үедэ урдандаа хүн дуталдадаг hэн, харин мүнөө ондоо тээhээ үлүү хүниие абахагүй, өөhэдын хүсөөр үбhэ хуряаха аргатай болообди.

Ажахынгаа бүхы сабшалангай үбhэ ногоо оньhон техникын хүсөөр хуряажа абабал, ехэл hайн hэн. Мүнөө дээрэ иимэ арга боломжо манда үгы. Юундэб гэхэдэ, нуга сабшалан hайжаруулха хүдэлмэри нэгэ-хоёр жэл соо хэгдэшэдэг бэшэ ха юм. Намаглиг газарай болдог үгы хэхэ, тэгшэлхэ хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулха хэрэгтэй. Эдэ бүхы ажалые ойрын жэлнүүдтэ далайса ехэтэйгээр ябуулжа дүүргэхэдээ, үбhэ хуряалгын бүхы хүдэлмэриие оньhон техникын хүсөөр түгэс дүүргэхэ арга боломжотой болохобди, — гэжэ Александр Ксенафонтович Толстихин хөөрөө.

Мүнөө үедэ энэ звеногой үбhэшэд үдэрhөө үдэртэ ажалайнгаа бүтээсэ ехэ болгожо, «Хамтынгаа малда бардам хүрэхэ үбhэ абахын түлөө» гэhэн уряа доро эршэ ехэтэйгээр ажаллажа байна.

Б. ГОМБОЕВ,
Буряадай хүдөө ажахын институтдай аспирант.

Промышле… янза бүриин … нуудта сурьма … гэнөөр хэрэглэгд… ложо байна. … үйлэдбэрилгэ … Союз дотор … шэлнэ. Киргизэ… эй Науканууд… миин неорганиче… физическэ хим… ститудай лаб… нуудта сурьма … hайн арга олдо… на.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ … ститудай научн… мэрилэгшэ Всево… ребряков, аспира… сун Акматбеков, … ческэ эрдэмэй … Алексей Батюн … АПН-эй …

Партийна хронико

УЯЛГАНУУДАЙ ДҮҮРГЭЛТЭ БЮРОГОЙ АНХАРАЛ…

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ «Коммунизм» колхозой ажалшад дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаhан юм. Эдэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилгоор ажахын партийна эхин организаци ба правлениин ямар хүдэлмэри ябуулжа байhан тухай асуудал партиин Ахын райкомой бюро хаража үзэбэ. Тус асуудалаар энэ ажахын партийна организациин секретарь В. Л. Арданов элидхэл хэээ.

Ниитын адууhа малай тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар бага зэргэ хүдэлмэри ябуулагдана гэжэ тэмдэглэгдээ. Партийна эхин организаци хүдөө ажахын гол hалбаринуудта коммунистнуудаа хубаарилан табинхай. Партиин 21 гэшүүнэй 12-ынь мал ажалда хүдэлмэрилжэ, түрүү зэргэдэ гаранхай. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ бэелүүлхээр абаhан уялгануудаа дүүргэхын тула партийна эхин организаци горитой хүдэлмэри ябуулжа байна.

Хэды тиигэбэшье колхозой парторганизациин ба правлениин хүдэлмэридэ ехэхэн дуту… нууд бии гээд бюрогой … тогтоол соо хэлэгдээ. … дунда социалис мүрысөө… hулаар эмхидхэгдэнхэй, … дүнгүүд саг соогоо согсо… гүй. Мүрысөөнэй гури… талнагүй. 1970—1971 … социалис мүрысөөнэй … дүүргэhэн хонишод нэмэ… бэрез абаагүй байха юм.

В. ГАЛСА…
КПСС-эй рай…
пропаганда ба агит…
таhагые даагшын орл…

ЭНЭ ЗУРАГ дээрэ Улаан-Үдын «Электромашина» заводой электромеханическа цехэй түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн Валентина Сергеевна Курбетьевае харанат. Энэ нүхэр хүдэлмэришэнэй хэдэн мэргэжэл hайнаар шудалhан, коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэhэн юм. Мүнөө халаан бүриингөө даабариие 125—130 процент дүүргэнэ.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

КПСС-эй XXIV СЪЕЗД ҮЙЛЭДБЭР…

СОЦИАЛИС болон коммунис общество хадаа, хэнэйшье мэдэхээр, феодализмын үндэhэ hуури дээрэ капитализмын хүгжэн байгуулагдаhан шэнгеэр зүндөө бии болоhон бэшэ. Социалис общество ниитэ арад зоной, социальна институдуудай (парти, гүрэн, ниитын организацинуудай) ажал ябуулгын аша үрэ мүн болоно. Эдэ ажал ябуулганууд обществын жама ёhoнтой тааралданги, түрүү шэглэлтэй байhан тула үйлэдбэри хүтэлбэрилгые, мүн обществые хүтэлбэрилгые бүхыдэнь эрдэм ухаанай шэнжэтэй болгон тодордог гээшэ.

Социалис обществын хүтэлбэриин гол жолоо баригша Советскэ Союзай Коммунис парти арадай ажахын хүгжэлтын элдэб шатануудта хүтэлбэрилгын асуудалнуудта, илангаяа үйлэдбэри хүтэлбэрилгэдэ айхабтар ехэ анхарал хандуулhан, хандуулжашье байна. Коммунис обществын амжалтатайгаар байгуулагдаха, научно-техническэ революциин бүри үргэдэхэ, ниитэ арад зоной эдэбхи үүсхэлэй ургаха бүри хүтэлбэрилгын удха шанар улам дээшэлнэ, орёо, олон шэглэлтэй болоно. «Коммунис экономико байгуулгын фронт дээрэ илалта туйлаха гээшэ бодото дээрэнь хүтэлбэрилгэ бэелүүлхэ эрдэм наука мүн! Ушар иимэhээ хүтэлбэрилгын наука шудалха хэрэгтэй болоо haaнь, тэрээндэ дахин hуралсаха — манай хүдэлмэрилэгшэдэй түрүүшын уялга болоно» гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев 1970 оной июниин 12-то hунгагшадтай уулзахадаа хэлэhэн байна.

1.

МАНАЙ ороной, манай партиин түүхэдэ хүтэлбэрилгын асуудалнууд, нэн түрүүн үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэ партиин XXIV съезд дээрэ харагдаhандал адляар иимэ гүнзэгыгөөр, иимэ үргэнөөр хэзээдэшье табигдаагүй юм. Партиин съездэдэ КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл соо, шэнэ табан жэлэй түсэбөөр съездын Директивэнүүд тухай элидхэлдэ, мүн Директивэнүүд доторшье хүтэлбэрилгэ тухай тусгаар бүлэгүүд бии.

Ямар ушарhaa иигэжэ табигдааб? Манай арга боломжонууд, социализмын арга боломжонууд айхабтар ехэ гээшэ. Гэбэшье бидэнэр тэдэниие хүсэд дүүрэнээр хэрэглэжэ шаданагүйбди. Совет оромнай байгаалиин баялигаар тон ехэ: газар дайдымнай баялигта Д. И. Менделеевэй таблицын бүхы элементнүүд баран бии. Научна болон техническэ эгээл үндэр дээдэ хэмжээндэ элдэб асуудалнуудые шиидхэжэ шадаха мүнөө үеын индустритайбди. Томодхогдоhон, сүм оньhожоруулагдаhан, арга боломжоор ехэ хүдөө ажахытайбди. Хүнүүд тухай хэлэхэ болоо hаа, шадабари мэргэжэл hайнтай, дүй дүршэлөөр баян хүдэлмэришэд, таряашад, мэргэжэлтэд болон эрдэмтэднай Эхэ ороноо хүгжөөн бадаруулхын тулада юушье хэхээр бэлэн. Гэхэтэй хамта, заримдаа ажалай эмхидхэл, журам, бии байhан арга боломжые элирхэйлэн олоод, хэрэглэхэ, ажалай, материальна болон финансова нөөсэнүүдые эрхим hайнаар ашаглаха хэрэгтэ шадабари багададаг гээшэ. Ондоогоор хэлэбэл, хүтэлбэри бэелүүлхэ хэрэгтэ арга шадабари багадана.

Манай обществын мүнөө үеын хүгжэлтэдэ шадабари гээшэ тон шухала зүйл мүн. КПСС-эй XXIV съезд хүтэлбэрилгые гансахан шэнэдхэн хубилгаха тухай тэмдэглээ бэшэ, энэ асуудалай ямар ушарhaa табигдаhые тайлбарилан харуулаад, хүтэлбэрилгые саашадань ямараар хубилгаха тухай арга замуудые заажа үгөө.

Үйлэдбэриие, обществые бүхыдэнь хүтэлбэрилгые шэнэдхэн хубилгаха хэрэгэй гол шалтагаанууд гэбэл, нэгэдэхеэр, арадай ажахые бүхыдэнь ашаг үрэ ехэтэйгээр хүгжэлтын зам дээрэ гаргаха зорилго болоно. Ниитын үйлэдбэриие бүхы хэмжээгээр ашаг үрэ ехэтэй болгохо гээшэ ойрын жэлнүүдэй, мүн холын хараата түсэбөөршье ороноймнай экономическа хүгжэлтын гол хараа шэглэл, коммунизмын материально-техническэ бааза байгуулгын шухала арга нүхэсэл болоно гээд XXIV съездын юhэдэхи табан жэлэй түсэбөөр баталан абтаhан Директивэнүүд соо тэмдэглэгдэнэ.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ ехэ болгохо зорилгын гол удхань юуб гэхэдэ. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые үргэдхэн, хүдэлмэришэдэй тоо олошоруулгаар ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ бэшэ, харин наука, техникын шэнэ туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэн, хүтэлбэрилгые шэнэдхэн хубилгаhанай, ажалшадай эрдэм болбосорол ба шадабари мэргэжэл дээшэлүүлhэнэй, ажалаа эрдэм ухаанай үндэhөөр эмхидхэhэнэй ашаар ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ болоно. Тоогоор бэшэ, харин имагтал эмхидхэлэй ашаар, экономическа ургалта хангаха шадабари — ашаг үрэ дээшэлүүлгын гол зорилго мүн.

Совет оромнай экономикоёо хүгжөөлгөөр яhала баян дүй дүршэлтэй болонхой. Наймадахи табан жэлэй туршада ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй ашаар промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 73 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Юhэдэхи табан жэлэй туршада ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй ашаар национальна доходнай 80—85 процентээр дээшэлхэ, промышленна продукци үйлэдбэрилгэ — 87—90, барилга-хабсаралгын ажал, хүдөө ажахын бүхы продукци үйлэдбэрилгэ ба түмэр замаар ашаа зөөлгын хэмжээн 95 процентээр дээшэлхэ байна.

Хоёрдохёор, ороноймнай экономикын хэм хэмжээнэй ба шанарай талаар ехэ хубилалта болоо. Орон доторнай 50 мянга шахуу завод, фабрика, промышленна бусад предприятинууд, 34 мянган колхоз ба 14 мянган совхоз, арадай ажахын олон мянган бусад объектнүүд тоологдоно. Капитальна айхабтар ехэ барилга эрхилэгдэнэ. Үнгэрhэн табан жэлдэ арадай ажахые хүгжөөлгэдэ 211,8 миллиард түхэриг гаргашалагдаhан hаа, шэнэ табан жэлдэ 500 миллиард түхэриг hомологдонхой. Үйлэдбэриин шанарай талаар туйлагдаха хубилалта тухай хэлэхэ болоо hаа, общество болон научно-техническэ революциин эрилтэ хангаха шэнэ үйлэдбэри байгуулагдана. Хүндэ индустриин хүгжэлтын үндэhэ hуури дээрэ нэн түрүүн хүдөө ажахыгаа, арад зоной үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилхэ hалбари шууд түргөөр хүгжөөхэ зорилго табигданхай.

Гурбадахяар, hүүлэй үедэ хүтэлбэрилгын арга боломжонууд нилээд үргэдхэгдөө. Хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, үргэн ниитэ ажалшадай эрдэм болбосорол ба мэргэжэл дээшэлүүлэгдэhэн байна. Хүтэлбэрилгэдэ хэрэглэгдэдэг техникэ, илангаяа электронно аргаар тоо бодолгын техникэ ехээр хүгжөөгдөө. Мүнөө үеын техникэ хүнэй ухаагаар хэгдэдэг шалгалта хиналтын, шиидхэбэри абалгын хүдэлмэри… хүтэлбэрилгын тон ехэ … шинын хүсөөр бүтээлгэхэ … но.

Дүрбэдэхеэр, мүнөө үе… рилгын асуудалнууд хэзээ… хиhөө политическа ехэ ү… тай боложо байна. Үйлэдб… ствын хүтэлбэри хадаа … хүнүүдые, ажал хэдэг ко… дые хүтэлбэрилгэ, ажал… бэелүүлгэ, олон миллион … шэдэй ажалай эдэбхи ба … болоно. Олон миллион … дэг, тэдэнэй аша туhын … хангаха, тэдэнэй арга … элсүүлхэ хэрэгэй гара… политикын асуудал табигд… иимэhээ В. И. Ленин ажах… гонуудые шиидхэхэ хэрэг… кын талаhaa хандаха туш… хин тэмдэглэhэн, полит… ажахын хүтэлбэриие нэгэд… раха ушар ёhые парти… ябуулгын гол шухала зор… нэгэн гэжэ тоолодог байн…

Партиин XXIV съезд хү… гын гуримые шэнэдхэн … арга замуудые хараалан… рүүн түсэблэлгын теори ба… кые hайжаруулха шуха… ниинь онсо тэмдэглэгдэнха… рэг хадаа социализмын … арадай ажахые хүтэлбэр… звено болоно.

Ниитын хэрэглэмжэ … экономическа ба нютагай … жонуудые нягта нарин … хэлдэ абаха тухай, абтаhан… бэринүүдэй ямар аргаар … дэхэ байhаниие шэнжэлэ… риие газар дайдадаа зүбөө… лан тааруулха тухай, орон…

УҺАНАЙ АЮУЛ САРАГШАД

2. ХОНИШОНОЙ БААТАРШАЛГА

Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз Петропавловка тосхонтой зэргэлээд шахуу, Зэдэ голые зубшан оршодог юм. Уһанай үерлэхэдэ эндэхи колхознигууд мэгдээгүй, харин бүхы хүсэ шадалаа шангадхан бодожо, һүни, үдэрые илгангүй уһанай үертэй тэмсэжэ, нииытынгээ адууһа мал, мүн бусадшье зөөрэ аюулһаа абаржа шадаа.

Уһанай аюулые илажа гарагшадай нэгэн — хонишон Иван Митрофанович Якимов болоно.

Хонидой нооһо хайшалдаг гартаа хүнүүд олоороо сугларанхай, өөр өөрынгөө байрые заһажа, шорой шохойень сэбэрлэжэ сүлөөгүй ...тай. Үдын эдеэнэй урдахана, ...хонидой бэлшэжэ садаһан хойно Иван Митрофановичай Павел гэжэ ...гэн хүбүүн хахад отараяа дүтын бэлшээриһээ туужа асараад, хашаа ...оруулаадхиба. Бэшэ хонидынь ...түрүү тэндэхэнэ, голой саада эрье...жыһэн бэлшээриин тунга ...гоо зулгааажа, үни хада саданхай ...ха юм. Аба ахай хоёройн... ажал тухайдаа хөөрэлдэжэ ...ха үедэ, арбан гурба наһатай ...ргей гэжэ дунда хүбүүниинь ...һаашьеб даа гүйжэ ерээд, ...хонидой нооһо хайшалалсаха һа...тай хандаба.

...хүбүүдэйнгээ һайн һайхан ...аһаа арсадаггүй аад, харин ...эсэгэнь юундэшьеб даа бо...то болонхой, абяа аниргүй ...һургуулидаа нилээд ураг...тай һуралсаха, зунай амарал... үедэ гэртэхиндээ шадал зэр...рээ хамһалсажа, ажалша бэрхэ ...шод боложо ябаһан хүбүүд ...ндаа ухаан бодолоо гүйлгөө ...гү? Зүгөөр арбаад жэлэй тур...да Зэдын бэлшээритэ талаар ...сагаан хонин һүрэгөө хушуу...жа, жэлһээ жэлдэ амжалта ...жа ябаһан хонишоной һанаа... зобохо юумэн үгыл хэбэртэй. ...сагай ходорон ошоһые обёор...шье үрдеэгүй ябатарнь, үхи...дынь эсэгэдээл адли бархагар ...эрэшүүл болонхой, гэртэхи...баясуулжа байна бшуу.

Тэрүү тэндэ, голой саада бэедэ ...һан хонидоо үшөө дахин һараб...лан хараад, дунда хүбүүндээ ...жэ хандаба:

— Сережа, һайн лэ хүбүүн бо...шь, тэрээхэн хонидоо адуулал...жа байлши даа. Викторшни ша...айгаа хүлеэжэ байгаа еһотой. ...ыгээ бушуухан ерүүлээрэй. ...эл эжы хоёрнай нооһо хай...шадта хамналсаг. Мүнөөдэр ...гэ булэгөө хайшалжа заабол ...рэхэ ёһотойбди, үглөөдэр ши ...дые барилсаад үгэнэ бэзэш. ...гү?..

...ын энэрхы зөөлэн хараса. ...ргей абынгаа урдаһаа мүн баһа ...рхы дүлааһаар миһэрэн энеэб...ээд, голой саагуур бэлшэжэ ...һан хонид тээшээ аһан шада...раа гүйшоо бэлэй.

...ургаан зуун табин эхэ хони...е оройдоо нэгэ үдэрэй туршада ...тай зохидоор хиргаад, эндэһээ ...шэг байдаг хоёрдохи отарын ...нидой хүбхэгэр сагаан нооһо ...шалхаяа шударгы бэрхэ хай...шад ошоо һэн ха. Үнинэй хони... И. М. Якимов шадамар бэрхэ ...шан байһанаа харуулжа, ...ганиие гайхуулаа бэлэй. Хани ...Евдокия Пантелеймонов... мүн Павел хүбүүниинь гээгдээ...й ха юм.

Хонидойнгоо нооһо саг болзор ...хайшалжа үрдиһэндөө Иван Митрофанович нилээд баясаа. Ба...ньегүй яахаб даа. Удаан хай...уулагдаагүй ябахадаа хонид ..., зунай халуунда нооһо...хөөрэжэ, бургааһа харга... аһалдаха, гээгдэхэ ушар ...даг шуу. Оройдоо шэмхэшье ...һо гээхэгүйе оролдодог хони...ой һанаагаа зобохоньшье зүй... Колхоздонь хонид олон. Тии... хайшалалга нэгэ доро үн...эхэ шухала. Энээн тухайда колхозой зоотехник Павел Михайлович Комарьтай хөөрэлдэһэн байха. Зүгөөр зоотехник хонишон хоёр ходо бэе бэеэ ойлголсодог, энээниие нь колхозой правленишье һайса мэдэдэг гээшэ.

Уданшьегүй Иван Митрофанович бүхы отараяа голһоо нилээд холошог, багашаг үерэй болоходо уһанда ородоггүй добо газарта асарба. Эндэ жэл бүри зуһадаг, бэлшээриньшье һайн. «Хаана мүнөө зуһажа байнабта? — гэжэ асуухада, — яагааб даа, үнөөхил Кролятнигта ааб даа» гэжэ харюусадаг заншалтай. Кролятник гэгшэнь үнэхөөрөөшье добо газарта оршодог юм. Хура бороотойшог зунай болоходо, Зэдэ гол һабаһаа билтаржа, нуга тохойгоороо халин тарашадаг шуу. Хадын голой шэрүүн аашые үни хада мэдэхэ һэн тула добо газарта хонидоо хонуулдаг болонхой.

Хура бороогой нилээд удаан орожо һалахагүйдэ, заримдаа һуулһа һабаар адхаржа захалхада, үнинэй хонишон һанаагаа зободог болобо. Голой эрьеэр хонидоо адуулхань буришье аймшагтай шэнги һанагдаха юм. Бороогой «мэдэлдэ» ороһон гол сагаан хөөһөөр мушхаран урдажа, эрьеэ шангаар нэшээд туршана. Тиигэбэшье эрьеһээ сааша гараха шадалгүй янзатай.

Июлиин 27-ной үдэшэ хонидоо хорёодонь хаагаад, хоол барихаа гэртээ ерэбэ. Гэрынь хонидойнь хашааһаа холо бэшэ, оройдоо гурбан зуугаад метрэй зайда оршодог. Һанаа амархан гэртээ хоноогүй, ажал хүдэлмэри тухайдаа, үдэр бүри адхаржа һалахагүй бороо тухайда хани нүхэртэйгөө бага сага хөөрэлдөөд, һөөргөө хонид худараа ерээ һэн.

Хоёр хүнэй тэбэрилдэмэ харанхы. Будка соохи фонаряа нософжо, хонидойнгоо хоорондуур нилээд ябасагааба. Һанаагаа зобохоор юумэн үгы шэнги. Зунай шэмэтэй ногоондо садашанхай хонид ямаршьегүй хэбтэнэ. Хашаагай үүдэндэ уяатай нохойньшье абяагүй. Хашаагайнгаа үүдэ һайса бүхэлөөд, будкадаа орожо, унтарияа түхеэрбэ. Тэрэ һүни Иван Митрофанович һэримжэтэй унтаа һэн. Ямар нэгэ юумэнэй хан гэжэ ханхинахатай хамта һэреэд, хэды дахин газаа гаража, хонидоо эрьеһэн байха юм. Хонин һүрэгөө хэды дахин аюулһаа зайсуулһан нохойнь мүн баһа һэримжэтэй хэбтээ юм бэзэ. Тиигэбэшье нохойдо дууһыень найдаха аалши?

Зунай һүни зүүдэн шэнги богонишье һаа, тэрэ жэгшүүритэй һүни гайтай ута шэнги һанагдаа бэлэй. Ажабайдалайнгаа табяад наһа жэл жэлээрнь шахуу тобойлгон һанажа, шадал зэргээрээ олоной хэрэгтэ хабаадалсаад, нииытын баялигые арьбадхалсажа ябаһаниинь элирнэ. Арбаад жэлдэ түлгэнүүдые тобир тарганаар харууһалалсаад, тушааха газартань тушаагша бэлэй. Харин түрүүшынхеэ Эхэ хонидые харууһалжа, үнөөхи мааралдагша хурьгадые бөөмэйлжэ ябаба. Хурьгадаа ходо тобир тарганаар түлжүүлдэг байгаа.

Шаргал улаан наранай зүүн үндэрнүүдэй саанаһаа мандан гарахын тээ урдахана, ногооной шүүдэртэйдэ Иван Митрофанович хонидоо бэлшэхыень гаргаба. Үлэн хонид шүүдэртэй ногоондо уланхадан шүүрэлдэжэ, толгойгоошье үндылгэхэ забдагүй зулгааажа оробо. Хонидойнгоо нигэжэ бэлшэхэдэ, тэрэ баясабашье, тэдэнээ хорёоһоо холо ошуулбагүй.

Хэды саг үнгэрөө һэм, юрэ бү мэдэе, гэнтэ харан гэһээнь, Зэдэ гол һабаһаа халинхай, далай мэтэ уһан нуга тохойнуудаар урдан таража, хонидойнь хорёодо дүтэлжэ ябаба. Энэ шахардуу үедэ хонидоо хаяжа арилаагүй, хашаа тээшэнь туужал мэдэбэ. Уданшьегүй хонишоной гэр уһанда орожо, зэрлигтэһэн уһан хэрэлсыдэнь тулатар харьялжа захалба. Гэртээ үлэһэн һамганиинь, хүбүүдынь уһанда хаагдаһан хонидоо хамгаалха аргагүй, дары бушуухан гэрэйнгээ орой дээрэ гаража үрдибэ. Колхозойнгоо адууһа малые уһанһаа аршалжа сүлөөгүй байһан хүнүүдшье иишэ ерэжэ шадахагүйдөө шаналан халаглаба.

Хонидойнь хашаа нилээд үндэр добо дээрэ байдаг, тиимэһээ уһан хүрэхэгүй гэжэ һанаһаар байтарнь, эрьеһээ халиһан уһан сагаан хөөһэ мушхаруулан хааяжа, хонидтой хашааень бүһэлэн харьялшаба.

Нэгэ, хоёр, гурба минута үнгэрбэ. Үерлэһэн уһан улам дүтэлжэ, оройдоо хорёод метрэй газарта мушхаржа байба. Хонидшье хашаагай хажууда түрисэлдэнэ. Аймшагтай гээшэнь, хуухын үһэн үрзыхэдэл гэнэ. Яахаб, хайшан гэжэ абархаб? Аяар 650 эхэ хонидые уһанда оруулаад, өөрөө ямаршьегүй амиды мэндэ тэрьедэхэ гэжэ гү? Тэрьедэхэ аргагүйш! Хонидой байрын орой дээрэ абиржа гарахаһаа ондоо арга байбагүй. Аяар 650 эхэ хонид... Бүхэли үбэл соо харууһалжа, тобир тарганаар ногоондо оруулһаниинь гансата, оройдоо нэгэ минутын туршада хосоржо һалаха гэжэ гү? Тиихэдэ үшөө далан толгой хурьгад ябалсана. Үгы даа, заабол абарха хэрэгтэй!

Иван Митрофанович мэгдээгүй. Тэрүү тэндэһээ, «далайн» саадахи эрьеһээ, гэрэйнгээ орой дээрэ гараад, хашхархашье тэнхээгүй һууһан үхибүүдэйнгээ, һамганайнгаа хараһаар байтар, хонидой талха эдидэг гонзогор ута тэбшэ шэрэһээр шэрэжэ, хонидой байрын сройдо арайл гэжэ һөөлжүүлэн табяад, ёһотой дамжуур болгожорхибо. Тиигээд хоёрдохииень, гурбадахиинь зэргэлүүлжэ табиба. Муунь гэхэдэ, хонидойнь нэгэнииньшье тэрэ дамжуураарнь гараха юм. бэшэ. Аргатай хонишон нэгэ хони саб шүүрээд, тэбэриһэн бэеэрээ һөөл хүнгэхэнөөр гэшхэлһээр гэшхэлбэ. Тиигэжэ хорёод хони байрын оройдо абаашаад байхадань, нэгэ «һүбэлгэн ухаансар» хонин хойноһоонь дахасалдажа гарашалай. Тэрэнэй хойноһоо хонид һубарилдаһаар һубарилдажа, богонихон сагай туршада байрын орой дээрэ бүгэдөөрэн гарашоод байгаа бэлэй.

Нэгэ һэн гү, али хоёр час үнгэрөө һэн гү, юрэ бү мэдэе. Доошоо тонгойн харахадань, хонидой байһан хорёо соо уһан харьялан урдажа байгаа һэн.

Тиигэжэ Иван Митрофанович хонидтойгоо хамта сүүдхэһээ үлүү үлэн хооһоор далай орой дээрэ һуужа, хонидоо абаржа шадаа бшуу. Дам хойто үдэрынь хэншьеб даа онгосоор тамаржа ерээд, халуун хоол эдюулһэн байна. Гэртээ ошожо, шобто норошоһон хубсаһаа һэлгэхэ, бага сага дулаасаха һанаатай тэндэһээ буухадань, хонидынь үлэн юумэд мааралдажа һалабагүй. Тиихэдэнь хонишон тэсээгүй, зүрхэ сэдьхэлынь хайра шаналалай охёор уяран хайлажа, хонидоо хайрлахын ехээр хайрлаһан байха юм.

М. ОСОДОЕВ,
манай тусхай корр.

ҺУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ЖЭЛ УГТУУЛАН

Улаан-Үдэ хотын 47-дохи дунда һургуулиин коллектив һуралсалай шэнэ жэлдэ эртэнһээ бэлдэжэ, мүнөө түгэс бэлэн болонхой. Тус һургуулиин олонхи класс, кабинедүүд шэнэдхэгдэн заһабарилагдаһан байна. Һургуули заһабарилгын хүдэлмэридэ багшанар Л. Г. Бадонова, З. Е. Банщикова, Н. З. Балтуева, Л. И. Авдеева болон бусад оролдосотойгоор хабаадалсаа.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: һургуулиин хүдэлмэришэн Г. Б. Бадмаева химиин кабинет соо. Багша К. И. Набокина.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ҮНДЭҺЭ ЯҺАТАН, ТЭДЭНЭЙ КУЛЬТУРА

Социализм байгуулгын үедэ болбосорол гэгээрэлдэ үндэһэн хубилалтанууд заатагүй болодог хуулитай. Юуб гэхэдэ, улад зониие һургуулида һургажа, нииытэ эрдэмыень дээшэлүүлэнгүй, эрдэм, техникын туйлалтануудые хэрэглэнгүй, бүхы зониие коммунис үзэл бодолтой болгожо хүмүүжүүлэнгүй социализм байгуулхын аргагүй байһаниинь ойлгосотой.

Социалис, коммунис байгуулалтын үедэ культурын талаар зорилгонуудые бэелүүлхэ гээшэ нииытын харилсаануудта хүн зоной үүргэ, олоннитын ажал ябуулгын шэнжэ шанар үндэһөөрнь хубилгажа, тэрэнние үнэхөөрөө зохёон байгуулхы шанартай болгохо шухала гэжэ В. И. Ленин хэлэдэг байһан юм. Иигэжэ бүхы «ажалшадые иимэ эдэбхитэй ажалда хабаадуулха гээшэ тон шухала. Улад зоной оюун бодолдо иимэ гүн удхатай хубилалта болохо бүрез общественн экономическа, политическэ хүгжэлтэ улам аша үрэ ехэтэй, хурдан түргэн дабшасатай болодог юм. Иигэ ингэһээр үнэхөөрөө олоннитын хабаадалгатай ажалай үүсхэл эдэбхи бадардаг, дэлгэрдэг байна. Иигэжэ арад зоной соел болбосоролой талаар түгэс хүгжэһэнэй ашаар үндэһэ яһатан бүхэн хоорондоо ехэ илгаагүй болохо гэхэ гү, али социализмын үедэ бүхы үндэһэ яһатан адлирхуугаар хүгжэдэг байна. Энэ асуудалые буряадай, яхадай, тувын арадуудай жэшээ дээрэһээ хараха хүсэлэн бии. Сибириин арадуудһаа эдэ яһатадые юундэ абтааб гэхэдэ, буряадай, яхадай үндэһэн соёл болбосоролой бии боложо хүгжэһэн жэшээ хадаа манай оронуудай урдань гээгдэжэ ябаһан олон үндэһэ яһатанай хүгжэлтэтэй адлирхуу шэнжэтэй байна.

Сибириин үндэһэ яһатанай хүгжэлэн, илангаяа тэдэнэй культурын талаар хүгжэлтэ тухайда шэнжэлэлгэнүүд тиимэшье олон бэшэ. Энэ асуудалай, илангаяа Сибириин үндэһэ яһатанай культурна революциин, дутуугаар шэнжэлэгдэһэнэй шалтагаанаар үндэһэ яһатанай культурна хүгжэлтын хэмжээнэй адли боложо байһан ушарые совет общественн материальна болон оюун бодолдо болоһон үндэһэн хубилалтануудһаа аминдань таһалжа хараха ушар үзэгдэдэг. Энээнтэй хамта марксизм-ленинизмын классигуудай культура гээшые тодорхойлһон тухайда хоёр үгөөр тогтолтой.

«Культура гээшэ материальна үндэһэтэй. Национальна культурын материальна үндэһэн хаана байнаб гэхэдэ, капиталис техникын хүгжэхэ бүри, эд бараа гаргагшадай, андалдаанай ургаха тума анханда ами аминдаа һуугшадай харилсаанууд үргэдэнэ» — гэжэ В. И. Ленин бэшэһэн байдаг. Общественн экономическа, политическэ хүгжэлтэһөө национальна культура гээшые таһалжа хараха болоо һаа, тон буруу, империалис буржуазин номнол — национализм баримталһан ушар болохо гээд саашань агуу багша үшөө хоридохи зуун жэлэй эхиндэ зааһан юм.

Экономическа, политическэ талаараа империализмын тэгшэ бэшээр хүгжэдэг хуули ёһые В. И. Ленинэй нээһэн ушар культурадашье хабаатай даа. Социалис революци үндэһэ яһатанай дарлалта усадхаа, эдэнэрэй экономико ба культура хүгжөөхэ үргэн зам нээжэ үгөө. Национальна культура гэһэн уряа алишье талаһаа буруу, юуб гэхэдэ, хүн түрэлтэнэй ажахын, политическэ оюун бодолой ажабайдал хүгжэхэ тумаа интернациональна шэнжэтэй болоно гэжэ В. И. Ленин олон удаа заадаг һэн. Ажакые интернациональна шэнжэтэй болгохо гээшэ урдань гээгдэжэ ябаһан үндэһэ яһатанай үйлэдбэриие хүгжэнги арадуудай хэмжээндэ хүргэхэ гэһэн удхатай юм. Нүгөө талаһаа национальна культура гээшые экономикын хэб шэнгеэр хаража болохогүй гээшэ ааб даа. Культура гээшэмнай бэеэ дааһан, уг залгамжалжа ерэһэн түүхэтэй. Эндэ онсо шэнжэтэй өөрын хуули ёһонууд бии. Социализмын үедэ Коммунис партиин үүргэ ехэ болодог, общество түсэбэй ёһоор хүгжэдэг гэхэ мэтэ.

Социализмын үедэ Сибириин арадуудай культурна хүгжэлтэнь юундэ ондо ондоо хэмжээндэ байнаб гэхэдэ, арадай гэгээрэл (1000 хүн бүхэндэ дунда, дээдэ һургуули дүүргэгшэд ондо ондоо байна), соёлой хүдэлмэри, мэргэжэлтэдые бэлэдхэл тон адляар эмхидхэгдэнэгүй; арад зоной ажабайдалда харша удхатай урданай ёһо заншалнуудай үлэгдэлнүүд бии байна. Ушар иимэһээ үндэһэ яһатанай культурна хүгжэлтын хэмжээе адли болгохын тулада олон асуудалнуудые шиидхэхэ шухала. Социализм байгуулгын үедэ үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усадхаха, арадай гэгээрэл, эрдэм ухаа, литература, искусство хүгжөөхэ, социалис интеллигенци бии болгохо, хүн зоной байдалай ёһо заншал хубилгаха асуудал гол түлэб шиидхэгдэнхэй. Хуушанай культураһаа хэрэгтэйень залгуулан абалсаха, бүхы арад зоной соёл болбосорол нииытэ дээрэнь үргэхэ — иимэл даа, социалис культура байгуулха шухала нүхэсэлнүүд.

Социалис культура гээшэ түхэл маягаараа үндэһэн, удхаараа социалис байдаг. Национальна республика, областьнуудай нииытын хүгжэлтые адли тэгшэ болгохо гээшэ социалис общественн хүгжэлтын зайлашагүй хуули ёһон мүн. Экономическа, политическэ байгуулалтынгаа, үзэл бодолойнгоо талаар нэгэн адли үндэһэ яһатанай улам үргэдэжэ байгаа харилсаанууд — бултадаа иимэ шэнжэтэй боложо байна. Энэ ушар хадаа культурын талаар адли хэмжээтэй боложо байһанай гэршэ мүн.

Ямар байһанаа, ямар болообибди гэжэ энээнтэй хамта тэмдэглэбэл, һонирхолтой гэжэ һанагдана. Хаанта Россида Сибириин арадууд революциин урда тээ эгээл гээгдэнги байһаниинь элитэ. 1897 оной Бүхэроссин бүридхэл энээниие элеэр гэршэлнэ. Буряад арадай 7,2 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэ, Яхадай — 0,7, эвенкын — 0,1 процент, чукчида оройдоол 4 хүн үзэг бэшэг мэдэхэ, чувангууд, юкагир, ламут арадуудай дунда үзэг мэдэхэ нэгэшье хүн байгаагүй юм. Россин бусад районуудта орходоо эдэнэр үшөө доодо шатада байһан болоно. Революциин урда тээ Буряадта, Яхадта интеллигенцинь бүхыдөө мянгаадһаа дээшэ бэшэ байгаа.

Совет общественн материальна, оюун бодолой культурын хэмжээе адли болгохо хэрэгтэ һургуули ехэ удха шанартай. Һургуулинуудтал һуралсажа, һурагшад эрдэм, техникын үндэһэ һуури шудална ха юм. Энээниие Сибириин автономито республиканууда жэшээ дээрэһээ харуулая. 1965—1970 онуудай һуралсалай жэлдэ Буряадай АССР-тэ эхин, найман жэлэй, дунда 650 һургуули байгаа. Яхадай АССР-тэ — 633, Тувын АССР-тэ — 175 һургуули байба. 1968 онойхидо орходоо 1970 ондо нииытэ эрдэмэй бүхы һургуулинуудта һурагшадай тоо Буряадта — 70 процентээр, Яхадта — 60, Тувада — 80 процентээр олошороо.

Дээдэ һуралсал хүгжөөлгэдэ илангаяа ехэ хубилалтанууд болоо. Буряадай АССР-эй 5 дээдэ һургуулида 20 мянган студентнэр һуралсана. Арба мянган хүн бүхэндэ студентнэрэй тоогой хүртэсын талаар Буряад орон гансахан зүүн зүгэй оронуудые ахин гараа бэшэ, мүн Баруун Европын Итали, Франци, ФРГ гэдэг гүрэнүүдые ахижа гараһан байна. Буряадай автономито совет социалис республикада арба мянган хүн бүхэндэ 80 студент хүртэнэ. Тиин гэхэдэнь, Итали, Франци хоёрто энэ тоо 35—40 студентһээ олон бэшэ, Баруун Германида үшөөшье үсөөн.

Сибириин автономито республиканууда индустриализациин хэмжээн, хото, хүдөөгэй арад зоной, ухаан бодолой, бар хүсэнэй ажалда хүдэлэгшэдэй тоогой талаар схэшэг илгаануудтайшье һаа, гэгээрэл һуралсалай талаар эдэ республиканууд СССР доторхи дунда зэргын хэмжээнһээ һураггүй ехэ алхам хэһэн байна. Ондоогоор хэлэхэдэ, элдэб үндэһэ яһанай культурын хүгжэлтэ булта аб адлихаар ябанагүй, харин урда хойно орохо ябадал үзэгдэнэ. Тиимэһээ манай парти, совет гүрэн шэнэ районуудые улам улам ехээр ашаглажа, бүхы үндэһэ яһатанай экономико урагшань дабшуулха, тиигэжэ культурна хүгжэлтыень адли тэгшэ болгохо хэмжээнүүдые абана.

Эрдэм ухаа хүгжөөхэ, тэрэнэй саашанхи арга боломжонууд эрдэмтэдһээ, тэдэнэй хүдэлмэриһөө болохо байна бшуу. Шэнэ табан жэлдэ шиидхэгдэхэ ехэ ехэ зорилгонуудые партиин XXIV съездын табяад байхада, эрдэм, техникын хүгжэлтэ илангаяа Сибирьтэ угаа ехэ удха шанартай. Сибириин бүхы автономито республикануудта олонациональна эрдэмтэд — естественнэ, нииытын эрдэм ухаанай талаар ехэ ехэ шэнжэлэлгэнүүдые хэжэ байдаг эрдэмтэд олошороо. Энээндэ иимэ тоо дурдая: 1959—1970 онуудта 287-һоо 718 болотороо буряад эрдэмтэд олошороо, яхад эрдэмтэд — 135-һаа 403, Тува эрдэмтэд — 13-14 болоо.

Эрдэм ухаанай элдэб һалбаринуудаар ехэ ехэ шэнжэлэлгэнүүдые хэхэһээ гадна, Сибириин эрдэмтэд эндэхи арадуудай түүхээр, хэлэ бэшэгээр, литератураар, зүүн зүгэй оронуудай искусстваар ехэ юумэ хэжэ байнхай. Буряадай АССР-тэ СССР-эй Наукануудай академиин Сибирьтэхи отделениин Буряадай филиал нээгдэнхэй, 12 таһаг, лабораторитай хүдэлжэ байдаг.

Яхадай АССР-тэ эрдэм шэнжэлэлгэ үргэнөөр ябуулагдана. Үшөө 1949 ондо СССР-эй Наукануудай Академиин филиал Яхадта нээгдэһэн юм. Арба гаран эрдэм шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд эндэ хүдэлжэ байнхай. 1957 ондо геологиин институт нээгдэһэн, 1960 ондо СССР-эй Наукануудай академиин хүйтэн газар шэнжэлдэг институт эмхидхэгдэнхэй (энээнэй урда тээ энэ институт зүүн-хойто зүгэй отделени байһан). Советскэ Союз дотор эгээн түрүүшынхеэ замбуулинай элшэ шэнжэлхэ станци үшөө 1947 ондо эндэ байгуулагдаһан байгаа, мүнөө энэ станци космофизикын институт болгогдонхой. РСФСР-эй элүүрые сахилгын министерствын туберкулезой эрдэм шэнжэлэлгын институт Яхадта хүдэлжэ байдаг. Мүн залуу Тувын автономито республикада эрдэм шэнжэлэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байнхай. Хэлэ бэшэгэй, литературын, түүхын эрдэм шэнжэлэлгын институт эндэ бии юм.

Манай ороной бүхы үндэһэ яһатанай, арадуудай хүгжэһэнэй ашаар лэ культурын талаар адли тэгшэ бэшэ байдалай үлэгдэл усадхагдаха ёһотой. Энэ зүн дэгээн туйлагдаха хэрэг бэшэ. Тиимэһээ совет гүрэн социалис түсэблэлгын ёһо гуримуудые баримталан, национальна хизаарнуудай экономико хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, аха дүүгэй ёһоор бэе бэедээ туһалалсаһанай ашаар энэ хэрэг түргэдхэхэ зорилго табина. Энээнтэй хамта буржуазна үзэл сурталшад миин байнагүй, ород арад болон бусад үндэһэ яһатад хоёрой хоорондо яһа хаяха хүсэлэнтэй элдэбээр шашана, бүхы юумэнэй «ород» болгогдожо байһан шэнгеэр, үндэһэ яһатанай хүсэл эрмэлзэлэлэй тоогдодоггүй хэбэртэйгээр үгэ тараадаг, хоро шараар хашхардаг байна. СССР-эй арадуудай, үндэһэ яһатанай культурын һайн һайхан удхатай харилсаае, бэе бэеэ баяжуулха гэһэн үрэ нүлөөе хазагайруулһан ябадал болоно гээшэ ааб даа. Түхэл маягаараа онсо шэнжэтэй искусствын үргэнөөр һалбаран хүгжэхэ тухайда, тэрэнэй арга боломжонуудые хэрэглэһэнэй ашаар интернациональна шэнжэтэй болохо тухайда Ленинэй суртал соо яһалашье хэлэгдэһэн байдаг. Олон ондоо яһатанай культура хүгжэхэ замдаа бэе бэедээ нүлөөлдэг, бэе бэеэ баяжуулдаг ёһо гуримуудынь тон олон янзаар үзэгдэдэг байна. Эгээл иимэһээ СССР-эй арадуудай национальна культура бэе бэеэ баяжуулһанай, гүн гүнзэгы удхатай болгоһоной ашаар лэ национальна культура адли хэмжээтэй болохо байнал.

Ондо ондоо яһатанай хоорондоо харилсажа, бэе бэеынгээ культура баяжуулһанай, социалис удхыень улам гүн гүнзэгы шэнжэтэй болгоһоной үльгэр жэшээ манай бодото байдал болоно. Юуб гэхэдэ, ондо ондоо яһатанай зохёолшод, искусствын ажал ябуулагшад ходо уулзажа, шухала шухала асуудалнуудые зүбшэжэ байдаг болонхой. Иимэ уулзалганууд хаанашье — нарата һайхан Буряад орондошье, мүльһэтэ хүйтэн Яхадташье, хада уулата Тувадашье, Россин бага ехэ городуудта ходол боложо байдаг. Эдээниие бултыень тоолохын аргагүй.

Ленинскэ национальна политика бэелүүлхэ талаар туйлагдаһан ехэ амжалтануудаа тэмдэглэхэ зуураа, Коммунис парти экономико, политика, культурын талаар үндэһэ яһатанай хара амияа хараха ябадалые буруушаадаг, саашадаашье ажабайдалаа бүхы талаһаань интернациональна удхатай болгохо гээшэ шухала гэжэ тоолодог байна. Энээнтэй хамта үндэһэн хэлэн тухай хоёр үгөөр тэмдэглэлтэй байна. Юуб гэхэдэ, хэлэ бэшэг гээшэмнай орёо удхатай гээшэ. 1970 оной бүхэсоюзна бүридхэлэй ёһоор 141,8 миллион хүн, тэрэ тоодо 128,8 миллион ород, 13 миллион ондоо яһатад ород хэлые түрэл хэлэмнай гэжэ заагаа. Хэлэ бэшэгэй талаар үндэһэ яһатад хоёр ондоо янзаар бэе бэедээ дүтэлжэ байна. Нэгэдэхеэр, үсөөхэн тоотой үндэһэтэд һайн дураараа ехэ яһатанай хэлэ абана. Сибириин бага яһатад — манси, ханты, эвенки, орочи, нивхи гэдэгүүдэй ород хэлые өөһэдын хэлэн болгоһон ушар дээрэ хэлэгшын жэшээ болоно. Хоёрдохёор, хэлэнэй, үгын талаар бэе бэеэ баяжуулна. Энэ ушар СССР-эй бүхы яһатанай литературна хэлэндэ боложо байһан ушар мүн. Иимэ болоһонһоо хойшо совет социалис нацинуудай хэлэнэй талаар бэе бэедээ дүтэлхэ ябадал тон лэ һайн дуранай үндэһөөр болоно гээшэ.

Национальна культурые, бүхы арадуудай хэлэ бэшэгые сүлөөтэ ёһоор хүгжөөхэ гээшэ мүнөөнэй үе сагта бэелүүлхэ национальна харилсаануудай гол шухала асуудал мүн гэжэ КПСС-эй XXIV съездын резолюци дотор тэмдэглэгдэнэ.

Л. ОЛЗОЕВА.
Ждановай нэрэмжэтэ Ленинградай университедэй философиин факультедэй аспирант.

...ХҮТЭЛБЭРИЛХЭ ТУХАЙ

...ной тоогой ургалта, арадай ажахын ...тэ, научно-техническэ дэбжэлтэ ...рэ үндэһэлһэн холын хараата экономическа ба социально-политическэ ...үүдые зохёохо тухай эндэ хэ...гээшэ. Тиихэ зуура холын ...ата түсэбүүдые табан жэлэй ба ...эй түсэбүүдтэй нягта холбоотой...ор табиха шухала.

2.

...ХҮТЭЛБЭРИИН эмхидхэхы байгуу...жа улам һайжаруулха хэрэгтэ ...онсо анхарал хандуулһан бай... ...хадаа нэн түрүүн Госпла..., захиргаанай ондоо органуудай, ...гаа министерство болон ведом...нуудэй үүргые дээшэлүүлхэ ...тэ табина. Эдэ органуудай хэхэ ...нуудые тодорхойлго арадай ...ые хүгжөөлгын шухала асуудал...удта тэдэнэй гол анхаралаа хан...улха арга олгоно. Даалгагдаһан ...гтээ хүн бүхэнэй харюусалгатай ...ха, эрхэ ба уялгын хэмжээ болон ...үүриие, тушаалта хүнүүдэй ха...салга тодорхойлхо, бэе бэеынгээ ... дабтаха, асуудал шиид... нэгэ шатаһаа нүгөөдэдэ ха...аха, хүтэлбэрилхэ тушаалда бэй...хүнэй дура зоргоороо болохо, ...гүй шиидхэбэри абаха уша...е усадхаха талаар ленинскэ ёһо ...хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлгэ ...бэриие шэнэдхэн һайжаруулха ...ехэ удха шанартай.

...Научно-...ническэ дэбжэлтын ...үйл...эриие саашадань улам ...дхохо гэжэ онсо удха шанартай. ...талаар мүнөө үеын гол формо ..., үйлэдбэриин томо нэгэдэл..., научно-техническэ фирмэ ба ...лексүүд болоно.

...Совет орон доторнай үйлэдбэриин, научно-үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд, тэрэшэлэн тусхай ажалаар мэргэжэһэн томо предприятинууд олошоронхой.

Научно-техническэ революциин үедэ һалбаринуудые тааруу зохидоор хүтэлбэрилхэ аргатай, ажахын реформоор предприятинуудта бэеэ даанхай байдал олгоһон нэгэдэлнүүд хүтэлбэрилгын эгээл һайн эмхидхэхы формонуудай нэгэн гэжэ тоологдоно.

«Нииытын үйлэдбэридэ ажахын тоосооной гол звенонууд болохоор үйлэдбэриин, научно-үйлэдбэриин нэгэдэл ба комбинадуудые байгуулан, саашадаа үйлэдбэри томодхохо хэрэгтэй» — гээд съезд дээрэ хэгдэһэн КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл соо хэлэгдэнэ.

Экономическа урмашуулгые үргэдхэлгэ хадаа хүтэлбэри һайжаруулгын үшөө нэгэ шэглэл мүн. Ажахын реформо гээшэ дээрэһээ үгтэһэн даабариин дүүргэлтые экономическа арга боломжонуудтай ажахын тоосоон, олзо доход, продукциин өөрын үнэ, урьһаламжа, материальна урмашуулга гэхэ мэтэ тааралдуулан хэрэглэхэ зорилгоһоо эшэ үндэһэтэй юм. Ушарынь гэхэдэ, урмашуулгын фонднууд бюджедээр һомологдоногүй, харин предприятиин коллективэй түсэбһөө гадуур оруулһан олзо доходһоо бүридэнэ. Тиимэ хадань ажахын реформо үйлэдбэриин доторой арга боломжо элирүүлэн ашаглаха хэрэгтэ ехээр туһалһан байна.

Гэхэтэй хамта, КПСС-эй XXIV съезд дээрэ заагдаһанай ёһоор, урмашуулгын гурим саашадаа бүри нарижуулан һайжаруулагдаха болоно. Предприятинуудай үйлэдбэриингөө хүсэндэ лаб харюусама түсэб уялга абаха, капитальна һомололго болон ажалай хүсые ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ, ажалай бүтээсэ шууд дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха экономическа эрхэ байдал хангаха тон шухала. Үйлэдбэриин доодо шатада (предприятинуудта, колхоз, болон совхозуудта), мүн дээдэ шатануудташье саашадаа ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ шухала байһан тушаа съезд онсо тэмдэглэһэн шуу.

3.

МҮНӨӨ ҮЕЫН эрдэм наука ба техникын хүгжэлтэ туйлаха хэрэгтэ айхабтар ехэ арга боломжо олгожо байбашье һаань, хүтэлбэрилгэдэ техникын дүүргэһэн үүргые хэтэрмэ үлүүгээр сэгнэжэ огто болохогүй. Үйлэдбэри хүтэлбэрилгэдэ нэн түрүүн хүн, социальна коллектив гол үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Имагтал хүнүүд үйлэдбэри, общественн ямар шэглэлтэйгээр хүгжэхэ байһые тодорхойлон бэелүүлдэг, эсэсэй эсэстэ абтаһан шиидхэбэриин дүүргэлтые хинан шалгадаг байна бшуу. Хүнүүдэй мэргэжэлэй талаар хэр бэлэдхэлтэй байлгаһаа, экономическа организмай элдэб шатануудта тэдэнэй хэр зүбөөр табигдаһанһаа, дааһан ажал хэрэгтээ тэдэнэй ямараар хандадагһаа, тэдэнэй хэр журамтай, харюусалгатай байлгаһаа хүтэлбэрилгын ба үйлэдбэриин ашаг үрэтэй байха ушар сүм дулдыдаха байна. Ушар иимэһээ КПСС-эй XXIV съезд ажалшадай, хүтэлбэрилгын хүдэлмэрилэгшэдэй ба хүтэлбэрилэгшэдэй шадабари мэргэжэл саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байха тушаа онсо анхарал хандуулһан. Ажахынгаа ерээдүйн хүгжэлтые һайн мэдэхэ, гол асуудалнуудые шиидхэхэдээ ашаг үрэ ехэтэй онол арга олохо, түрүү дүй дүршэл ходо халан абажа байха эрилтэ мүнөө үеын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэ табигдана.

Үйлэдбэри хүтэлбэрилгэдэ олониитэ ажалшадаа улам олоор хабаадуулха ба социалис демократиие саашадань хүгжөөлгэ мүнөөнэй гол шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Энэ хэрэгэй гол аргануудай нэгэн гэхэдэ, предприяти, барилгын организацида, колхоз, совхозуудта үнгэргэгдэдэг үйлэдбэриин зүблөөнүүд мүн. Имагтал үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ ажал хэрэгтэ хабаатай шухала асуудал шиидхэгдэнэ, ашаг үрэ ехэтэй дурадхал оролог гээшэ. Ухаалан зохёолго ба урлан нарижуулгын хүдэлмэри үзэгдөөгүй ехээр үргэдэжэ, научно-техническэ дэбжэлтэ туйлахын түлөө тэмсэлдэ эрдэмтэд, инженер, технигүүд болон хүдэлмэришэдэй эдэбхи ехэтэйгээр хабаададаг болоһые гэршэлнэ. Гансахан 1970 ондо урлан нарижуулгын 3,4 миллион дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, жэл соо 3 шахуу миллиард түхэригэй арьбалалта хэхэ арга олгоһон байна.

Партиин, гүрэнэймнай экономическа политика һунгагдадаг органуудта олониитэ ажалшадай түлөөлэгшэдтэй хамта зохёогдодог гээшэ. Юһэдэхи табан жэлэй түсэбөөр КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проект зүбшэн хэлсэлгэ совет хүнүүдэй творческо эдэбхиин толотомо гэршэ болоо һэн. Партийна суглаанууд ба конференцинүүд, союзна республиканудай компартинуудай съезднүүд дээрэ, газетэ, журналнуудай редакцинуудта ороһон хэдэ мянган бэшэгүүд соо оронойнай экономико, соёл культура хүгжөөлгэдэ, үйлэдбэри хүтэлбэрилгые һайжаруулгада зорюулагдаһан айхабтар олон дурадхал ороһон байна.

В. АФАНАСЬЕВ.

Шан барюулагдаба

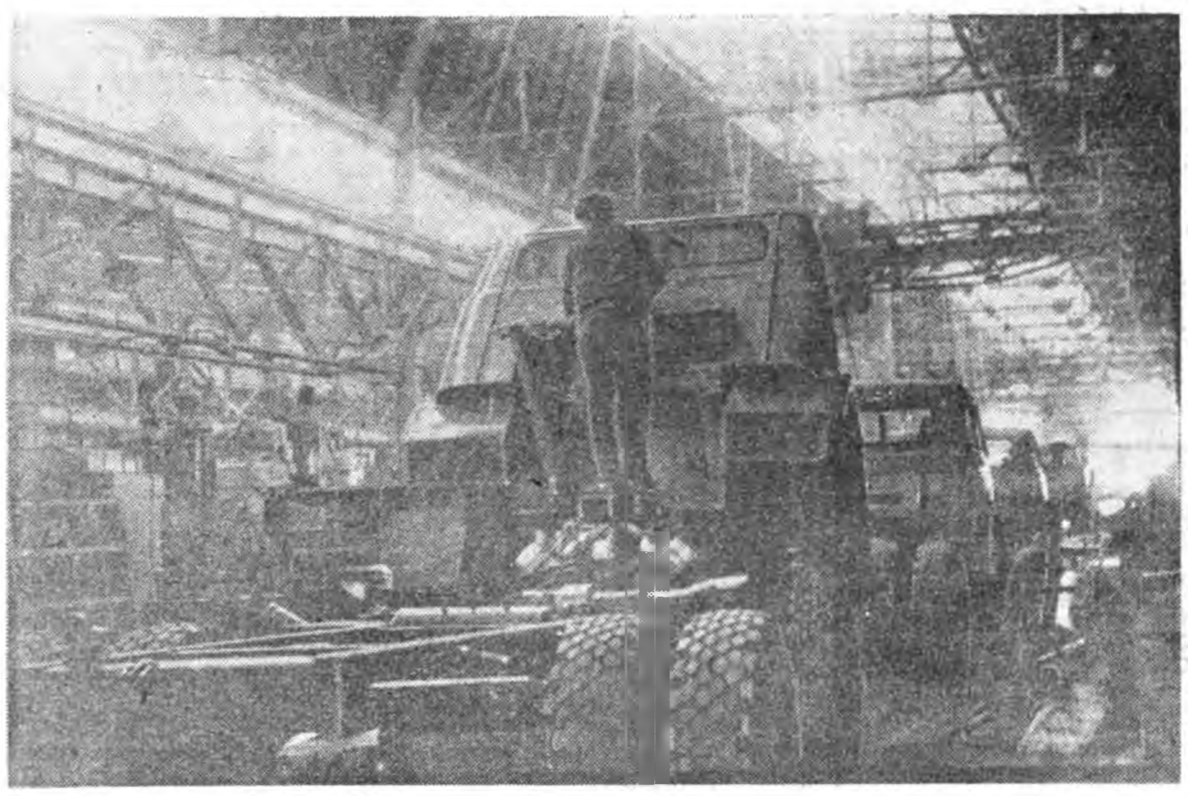
Гүрэнэй страхованиие хүгжөөлгөөр аймагууд болон районуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй 1971 оной хоёрдохи кварталай дүнгые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай областной совет һаяхан хаража, тусхай тогтоол баталан абаа.

Мүрысөөнэй дүнгөөр нэгэдэхи һуури эзэлһэн Улаан-Үдын аймагта 300 түхэригэй мүнгэн шан, хоёрдохи һуури эзэлһэн Прибайкалиин аймагта — 200 түхэригэй мүнгэн шан барюулхаар шиидэгдээ.

Улаан-Үдэ городой районуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлһэн Советскэ райондо 200 түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаха болобо.

Гүрэнэй страхованида хүн зониие олоор хабаадуулжа, мүнгэ зөөри элсүүлхэ түсэбөө дүүргэһэнэйнь түлөө предприятинууд, эмхи зургаанууд болон колхозуудай, ажалшадай депутадуудай хүдөөгэй Соведүүдэй эдэбхитэдые шагнахыень Улаан-Үдын, Прибайкалиин аймгүйсэдкомуудта, Улаан-Үдэ хотын Советскэ райгүйсэдкомдо дурадхагдаа.

Мухар-Шэбэрэй, Загарайн аймгүйсэдкомууд гүрэнэй страховани хүгжөөлгөөр зохихо хэмжээ абанагүй, дурсагдаһан аймагуудай госстрахай инспекцинүүд 1971 оной хоёрдохи кварталайнгаа даалгабари дүүргэжэ шадаагүй гэжэ тогтоол дотор хэлэгдэнэ.

Улаан-Үдын «Электромашина» заводой автокрануудые бүтээдэг цех соо.
А. МАНТАЕВАЙ фото.

Совет-американ хэлсээнүүд

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Стратегическэ буу зэбсэг хизаарлаха талаар хэлсээнүүдые хэжэ байһан СССР-эй ба США-гай делегацинууд эндэ июлиин 10-да совет посольстводо ээлжээтэ уулзалгаяа хээ. СССР-эй делегацие СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо В. С. Семенов, США-гай делегацие Буу зэбсэг хуряаха, буу зэбсэгэй хойноһоо хиналта хэхэ агентствын директор Дж. Смит толгойлно.

Нимейриин мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Суданда урбалта хэхэ һэдэлгын дарагдаһанһаа уламжалан, Хитад болон США-тай ороной харилсаан һайжаржа байна гээд генерал Нимейриин мэдүүлһэн тухай «Таймс» журнал бэшэнэ. Хитадтай харилсаамнай «ехэ һайн» гээд Нимейри тус журналай корреспондентдэ мэдээсээ, «бүхы һалбаринуудай талаар харилсаа холбоомнай Хитадтай улам бүри һайн боложо байна» гээд тэмдэглээ.

«Америкэтэй харилсаамнай мүн лэ һайжараа, эдэ харилсаануудые саашадань хүгжөөжэ болохо гэжэ би найданаб» гээд Нимейри хэлээ.

ХИЛЫН Саанаһаа
РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

И. Ганди үгэ хэлэбэ

ДЕЛИ. (ТАСС). Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай Советскэ Союзтай баталагдаһан договор оронией ба нацией бэхижүүлхэ гээд правительствын гадаадын политическэ хараа шэглэлые дэмжэһэн ехэ митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Индиин премьер-министр Индира Ганди мэдүүлээ. Ороной бүхы нютагуудһаа ниислэлдэ ерэһэн миллион шахуу хүн митингдэ хабаадаа.

Социализм байгуулха, үгытэй ядуу байдал болон хүдэлмэригүйдэлгые усадхаха замаар ороноо хүтэлхөөр правительствын шууд шиидэнги байһые Индира Ганди элирхэйлэн мэдүүлээ.

Хани барисаа бэхижүүлхэ шухала алхам

ДЕЛИ. (ТАСС). Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай совет-энэдхэг договорые ороной парламентын арадай палатын заседани дээрэ Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Сваран Сингх уншаһан байна. Тиихэдээ «Индиин правительство ба Советскэ Союзай хоорондохи хани барисаа, харилсаа холбоо бэхижүүлхэ замдахи ээлжээтэ алхам болгошо энэ договорые правительство һайшаана» гээд Сваран Сингх тэмдэглээ.

Договор дэлхэйн тус райондо эб найрамдал болон аюулгүй байдал аршалан хамгаалха хэрэгые батадхаха нүхэсэл боложо үгэнэ. Тус договор ямар нэгэн гурбадахи талада эсэргүүгээр шэглүүлэгдэнхэй бэшэ. «Энэ договор ёһотойл эбэй договор болоно гэжэ үшөө дахин онсолон тэмдэглэхые хүсэнэб. Энэ договор бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй гэһэн манай политикые лаблана» гээд министр хэлэһэн байна.

Тус договор Индиин ба энэ районой бусад оронуудай хоорондо иимэ договор баталха жэшээ боложо үгэхэ гэжэ найдажа байһанаа Сваран Сингх элирхэйлэн мэдүүлээ.

Индохитадай фронтнууд дээрэ

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда-Вьет... Куанг провинцида ябуулга... байһан арадай сүлөөрэлгын зэб... хүсэнүүд июльдэ болоһон байл... нуудай дүнгүүдэй ёһоор, дайс... 1380, тэрэ тоодо 250 шахуу ам... кан солдадуудые хүлһөөнь бу... 8 самолёт буудажа унагаагдаа, ... сэрэгэй машина усадхаа, буу з... олоор буляажа абаа гээд АПО ... ство мэдээсэнэ.

Лаосой патриодууд амжалт... гаар дайшалхы ябуулгануудые ... Патет Лаогой Каосан агентс... мэдээнүүдэй ёһоор, Сиенкуанг ... винцида июлиин турша соо дай... 1200 солдат ба офицер алу... шархатаа, плендэ абтаа. Дурс... һан үе соо энэ провинцида ... патриодууд дайсанай 5 самолёт ... дажа унагааһан байна.

Газетын һанамжа

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Индохитадһаа США-гай сэрэгүүдые хүсэдөөр гаргаха гээшэ Вьетнамдахи дайн байлдаае болюулха гансахан лэ зүб зам болоно гээд «Лос-Анджелес таймс» гэжэ американ нүлөө ехэтэй газетэ бэшэнэ.

Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын революционно правительствын шэнэ амгалан ёһоной дурэ... нуудые июлиин 1-дэ оруул... хойшо Вьетнамдахи тулалдаа... гэнөөр гуримшуулха хараа зам... болоо гээд газетэ заана. Р... БРП-гэй шэнэ үүсхэлдэ мүнөө ... тэрөө харюу үгөөгүй гэжэ Ник... правительствые газетэ шүүмж...

ПРОГРАММАДАА ҮНЭН СЭХЭ БАЙЛГА

САНТЬЯГО. (ТАСС). Республикын президент Сальвадор Альенде гэгшэтэй арадай нэгэдэлэй бүлэглэлдэ ородог партинууд болон хүдэлөөнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөө хэһэн тухай энэ бүлэглэлэй национальна хүтэлбэри тунхаглаа.

Правительствын гол программые түргэнөөр дүүргэлгые үргэлжэлүүлхээр, нягта жагсаалаа үлөөхөөр шиидэнги байһанаа арадай нэгэдэлэй бүлэглэл лаблана гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Христианско-демократическа партиин (ХДП) можо болон һалаһанһаа, ХДП-һээ тэрэнэй зүүнэй үзэл баримталдаг хубиин гараһанһаа уламжалан бии болоһон шэнэ партие — зүүнэй үзэл баримталдаг христианска хүдэлөөе арадай нэгэдэл һаналаа ехээр ханан угтаа гээд мэдүүлгэ соо заагданхай. Правительстватай харилсаатай байхыень зүүнэй үзэл баримталдаг христианска хүдэлөөе арадай нэгэдэл мэдүүлгынгээ түгэсхэлдэ уряалһан байна.

Хархис этэгээдүүдэй хор... ябуулганууд

МОНТЕВИДЕО. (ТАСС). ... үзэл баримталдаг этэгээдүүд ... вайда ямаршье хэһээлтэгүйгөөр ... ной түрүү үзэл баримталдаг орг... зацинуудта доботолгонуудые х... байһаар. Монтевидеодо Компа... районно комитедэй байшангые та... даагүй бүлэг хүнүүд августын ... буудаа. Имагтал талаан болоо... шан соо энэ үедэ байһан хүнүү... тээгүй.

Ороной түрүү үзэл барим... партинууд болон хүдэлөөнүүд... гэдүүлдэг үргэн фронтын ... руу танигдаагүй хүнүүд бомб... һан байна. Тэһэрэлгэ болоходоо ... шангые горитойгоор һанд... Зүүнэй үзэл баримталдаг фр... комитедүүдэй нэгэнэй байшан... лэ энэ үдэр буудагдаһан байха...

ШЭНЭ КИНО

Улаан-Үдэ хотын, мүн республикын колхоз, совхозуудай, предприятинуудай клуб, соёлой ордон, кинотеатрнуудта август һарада харуулагдаха уран һайханай шэнэ кинофильмнүүд абтаба. Тэдэнэй нэгэн — «Азербайджан» киностудида буулгагдаһан «**Ищите девушку**» гэһэн уран һайханай кинофильм болоно. Тус фильмын сценариень бэшэжэ, кино болгон экран дээрэ гаргаһан Гасан Сеидбейли гэгшэ энэ картинаа милициин хүдэлмэрилэгшэдэ зорюуланхай. Фильм дотор нюуса оёдолой цехтэ сугларжа, Шириновэй хүтэлбэри доро хулгай худал хэжэ эхилһэн эдир басаган Аминын хуби заяан тухай хэлэгдэнэ.

«**Мужское лето**». Иимэ гаршагтай шэнэ кинофильм Литвагай киностудида зохёогдожо, оронойимнай кинотеатрнуудта харуулагдажа эхилбэ. Тус фильм дотор Литвагай хүдөө нютагуудта шэбээлһэн буржуазна националистнуудай үлэгдэлнүүдтэй совет чекистнүүдэй яажа тэмсэжэ, тэдэнниие балшыса элирүүлһэн тухай һонирхолтойгоор харуулагдана. Фильмын гол герой чекист Альгис Алисисай ролиие артист Юозас Будрайтис наадана.

Режиссер Андрей Михалков-Кончаловский А. П. Чеховэй «**Дядя Ваня**» гэһэн зүжэгые хубилган, геройнуудыень олон болгожо, тэрэ сагай Россиин ажабайдалые байһан руунь, тодо һонороор зохёожо, экран дээрэ гаргаба. Фильмын гол рольнуудта артистнууд Сергей Бондарчук, Иннокентий Смоктуновский, Ирина Мирошниченко, Ирина Купченко, Владимир Зельдин болон бусад наадана.

Эдир харагшадта зорюулагдаһан «**Смелого пуля боится**», «**Завтра, третьего апреля**», «**Минувшее лето**», «**Хуторок в степи**» гэһэн уран һайханай фильмүүд энэ һарада харуулагдажа эхилбэ.

Мүн «**Рассказы о коммунистах**», «**Помним**», «**Черкасская оборона**», «**Фестиваль на Эльбе**», «**Всегда готов**» гэһэн хроникально-документальна, научно-популярна фильмүүд харуулагдажа захалаа.

Тэрэшэлэн «**Опекун**» гэһэн үнгэтэ шэнэ кинокомеди республикын ажалшадта харуулагдахаар хүлеэгдэнэ.

Августын 27-до Эхэ орон доторнай совет кинематографиин һайндэр. Энэ үдэр манай республикын ажалшад «**А. Довженко**», «**Борис Щукин**», «**Братья Васильевы**», «**Глазами кино**», «**Жаров рассказывает**», «**Марк Бернес**», «**Москва, кинофестиваль-69**», «**Музыка звучит с экрана**», «**Народный артист Борис Андреев**», «**Разговор после фильма**» гэһэн уран һайханай, научно-популярна фильмүүд харуулагдаха юм.

ҮНИНЭЙ ХҮЛЕЭГДЭҺЭН ИЛАЛТА

ФУТБОЛ

2:0. Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ уржа үдэшэлэн болоһон наадан иимэ тоотойгоор дүүрэә. Манайда айлшаар Южно-Сахалинск хотын «Сахалин» команда ерэһэн байгаа. Мүнөөдөө айлшад дүн хамтадаа 26 очкотой, мүрысөөнэй таблицада арбан табадахи һуури эзэлжэ ябаһан. Манай команда 31 очкотой, айлшадһаа һайн байдалтай. Зүгөөр «Сэлэнгэ» командын футболистнууд наранай гараха зүг тээһээ ээлжээтэ наадануудаа үнгэргэхөөр ерэһэн хэдэн командануудтай наадахадаа бпрангүй, нэгэндэнь шүүгдэһэн, хоёртойнь арай шамай тэнсэжэ гараа һааб даа. Харин мүнөө... түрүүшынхеэ «А» классай футболистнуудтай наадажа эхилһэн командатай хэр гэлдэгшэ ааб, баһал тэнсэхэ гү, али шүүхэ гү гэһэн асуудал футболдо дуратайшуулай һанаае зобоогоо бшуу.

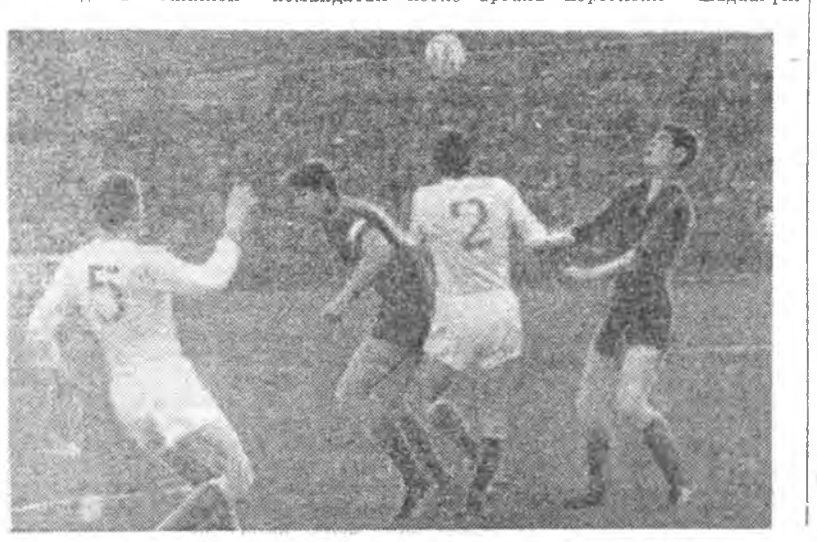
Үдэшын эгсэ 7 часһаа наадан эхилжэ, хоёр командын футболистнууд өөһэд өөһэдынгөө тала руу доботололсожо ороно. Эндэ айлшадай футболистнууд абаһаар талмайн хоёр талаар урагшаа гаража, «Сэлэнгын» хамгаалагшадые мэгдэхээхэ юм. Теэд яахаб? Манай хамгаалагшад Кизеев, Иванников, Чикачев гэгшэд эдэнэрээ воротадаа дүтэшье хүргэнгүй, бүмбэгыень абаад лэ гэдэргэнь, нүхэдтөө дамжуулна. Наададанай эхилһээр хорёод минутын үнгэрөөд байхада һайн доботолгодо ороһон «Сэлэнгын» футболистнууд тоо нээхэ аргаяа хэрэглэжэ шадаагүй. Талмайн зүүн захаһаа ворота хүндэлэн һагад Дорофеевэй сохиһон бүмбэгын урдаһаа харайжа ерэһэн Самсонов тэрэнээ яарyy түргэн толгойгоороо залахадаа, штангын хажуу тээхэнүүр ябуулжархёо бшуу. Иимэ юумэ хүлеэгээгүй ябаһан Анатолий Михнов бүмбэгын хойноһоо харайгаад, хүсэнгүй миин һалашалай. Хорёод минутын туршада «Сэлэнгын» футболистнууд үнэн бэеэ бэелһэндэл адли айлшадайнгаа воротагай дэргэдэ доботолго эмхидхэжэ мэдэнэ. Тиигэжэ углууһаашье бүмбэгэ сохёод үзэнэ, миниишье доботолоод абаһа, бүмбэгэ ворота руу орохо юм бэшэл. Тиигэһээршье байтар айлшад ээлжээтэ доботолгодоо орожо, манай вратарь Титов хэдэн бүмбэгэ тодожо абаад лэ талмай руу шэдэнэ. Наадданай эхилһээр 29 минутын үнгэрөөд байхада одоошье «Сэлэнгын» футболистнууд тоо нээжэ, стадиондо сугларагшадаа баясуулаа. Талмайн зүүн захаһаа Калашниковай дамжуулһан бүмбэгын урдаһаа гараһан Максимов тэрэнээ эршэтэйхэнээр сохижо, тоо нээһэн байна.

Наадданай хоёрдохи хахадташье «Сэлэнгын» футболистнууд айлшадтаа орходоо техникэ һайнтайгаар, булюу хүсэтэйгөөршье наадажа, футболдо дуратайшуулые урмашуулна. Тиигээшье һаа, абаһан бүмбэгэеэ сэхэ ворота руу сохихын орондо аали нобшоор бэе бэедээ дамжуулалсажа ябаһаар, тэрэнээ айлшадтаа буляалгажа, миин һалашаха юм. Эндэ Юрий Калашников, Анатолий Михнов гэгшэдэй һанаһанда хүрэжэ наадаагүйнь халагламаар байгаа һэн.

Сагшье ошожо, наадан эхилһээр 36-дахи минутадаа хүрэбэ. Доботолгодо ороһон Николай Дорофеев айлшадай хамгаалагшадые мэхэлжэ байгаад воротада хүрэжэ ерэбэ. Энэ үедэ тэрэнэй урдаһаа гараһан айлшадай хамгаалагша Ремнев арай шамай үрдижэ, бүмбэгыень талмайһаа гаратар сохижорхибо. Тиигэжэ Максимов дүрбэдэхи бүмбэгэеэ углууһаа сохихо болобо. Айлшадай воротагай дэргэдэ бүхы футболистнууд сугларшанхай, тэрэ бүмбэгын сохигдохые хүлеэжэ байба. Бүмбэгэшье сохигдожо, айлшадай хамгаалагшад, манай доботологшод тэрэнэй урдаһаа булта һүрэлдэшэбэ. Айлшадай вратарь Вернер бүмбэгын урдаһаа һүрэхэдөө, тэрэнээ халта шүүрээд, алдажархёо бэлэй. Энээниiень һалбаашалан һүрэһэн «Сэлэнгын» доботологшо Русяев толгойгоороо залахадаа, сэхэ ворота руу оруулжархёо ха юм.

«Сэлэнгэ» командын футболистнууд айлшадаа 2:0 тоотойгоор шүүжэ, өөһэдтөө гурбан очко бэшүүлхэ болобо. Тиигэжэ дүн хамтадань 34 очкотой болонхой, ээлжээтэ наадаяа Ангарскын «Старт» командатай үнгэргэхөөр аян замдаа мордохонь. Наадан августын 16-да үнгэргэгдэхэ юм.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Сэлэнгэ» командын доботологшод Ю. Калашников, А. Михнов, Н. Висоцкий гэгшэд айлшадай воротагай дэргэдэ.

М. СУТУРИНАЙ фото.

Забастовко хэгшэдые хашана, хэһээнэ

ЛОНДОН. (ТАСС). Ороной медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй удаан саг соо хэжэ байһан забастовкые дарахын тулада Израилиин правительство онсо хэмжээнүүдые хэрэглэнэ. Тус забастовкодо гүрэнэй больницануудай, түргэн туһаламжа үзүүлхэ газарнуудай 1800 гаран врач хабаадана.

Рейтер агентствын корреспондентын Иерусалимһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, забастовкые дары түргэнөөр болюулха эрилтэ хэһэн тусхай тогтоолдо премьер-министр Г. Меир гараа табяа. Энэ тогтоолые сахяагүйшэд зургаа һарын турша соо сүлөөгөө хаһагдаха гү, али 2 мянган израиль фунтын яла түлэхэ байна бшуу. Гадна забастовко үргэлжэлүүлһэн врачнуудые хүдэлмэриһөөнь гаргаха тухай шиидхэбэри гаргаха эрхэ сүүдтэ олгогдонхой.

Салин хүлһэ дээшэлүүлхэ, ажалай, ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулха эрилтэ хэдэг ажалшадай ябуулгануудые иимэ зоргоной хэмжээнүүдээр дарахые израиль засагаархид эрмэлзэнэ.

США-гай армиһаа зугадан тэрьелэлгэ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). 1970 — 1971 оной финансова жэлэй арбахан һарын турша соо США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдһээ 68.449 хүн зугадан тэрьелээ. Энэнь 4,5 дайшалхы дивизинүүдэй личнэ составтай тэн болоно.

Пентагоной мэдээнүүдэй ёһоор, американ армиһаа тэрьедэн зугадалга Вьетнамдахи дайн байлдаа үргэдхэлгын эхилһэн 1965 онһоо хойшо таһалгаряагүйгөөр олон боложол байдаг. Вьетнам эльгээгдэхэ тухай захиралта абан сасуугаа солдадууд зугадан тэрьелжэ үгы болодог гээд шэнжэлэгшэ заана.

Пекин буруушаана

ПЕКИН. (ТАСС). Ядерна зэбсэгтэй табан гүрэнэй конференци зарлаха тухай Совет ороной дурадхалые буруушааһан КНР-эй правительствын мэдүүлгын текстые Синьхуа агентство тараагаа.

США-гай, КНР-эй, Франциин ба Великобританиин правительствануудта Советскэ правительствын барюулһан мэдүүлгэ соо энэ дурадхал оруулагдаһан байгаа гэжэ мэдээжэ. Атомна зэбсэг хуряалгада хүргэхөөр үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абахын тулада ехээр оролдолго гаргаха шухала гэжэ мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэһэн байгаа. Совет ороной үүсхэлые дэлхэйн үргэн олониитэ, тэрэшэлэн олон гүрэнэй правительственна тушаал даагшад ехээр һаналаа ханантяар угтаһан байгаа.

Шэнэ доботолго...

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Амер... информационно агентствануудай... гоноһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, ... Урда Азиин арадуудта эсэргүү ... хэг түримхэй ябуулгаяа США-гай ... рэгэйхид үргэдхэнэ. Нэгэ самол... оруулжа тоолобол, американ В-52 ... жэ бомбардировщигууд августын ... да 60 шахуу дахин ниидэжэ, ... боджын ба Лаосой газар ... дээрэ хэдэн зуун тонныи бомб... дые хаяа.

Ассошиэйтед Пресс агентств... дээсэһэнэй ёһоор, американ сэр... хид Вьетнамай Демократическа ... публикада эсэргүү шэнэ ха... ябуулга августын 8-да хэ... ороной газарые «Ф-4» гэжэ са... дууд бомбодоһон байна.

ЭЭЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛ... ХАРАТА ААША

БЕЙРУТ. (ТАСС). Израиль ... гэйхид Ливанда эсэргүүгээр ... тэ зэбсэгтэ харата ябуулга хэ...

Бейрудэй радиогой мэдээ... ёһоор, ороной зүүн-урда талада ... даг Рашая Фухар ба Хабария ... ливан тосхонууд руу израиль ар... лери августын 9-нэй үглөө ... буудаа. Гурба шахуу часай т... соо үргэлжэлһэн буудалгын үе... териальна горитой хохидол үш... лагдаа, энгэй зоной дунда шар... һан хүнүүд бии.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Үдэшын һургуули» гэһэн түрүү бэшэг. Хүдөө ажахын шэнжэлэл. Д. Аюржанаевай «Шиидхэхы үдэрнүүд» гэһэн статья. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «КПСС-эй XXIV съезд үйлэдбэри хүтэлбэрилхэ тухай» гэжэ А. Афанасьевай статья. С. Бекетовэй «Ногооной гурилай шанар тухай» гэжэ статья. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдэй шэнжэлэл.

Гурбадахи хуудаһанда: «Һунгагшадтаяа нягта холбоотойгоор» гэжэ Г. Мурчинай статья. Хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: О. Осиповой «Цыган эхэнэр Аза» гэжэ зүжэгтэ рецензи. Нютаг нютагай һонин. Спорт.

Энхир Кран

МОСКВА ХАРУУЛНА: 14.00 — орон доторхи һонин. 14.05 — футбол. Залуу СССР-эй, Польшын суглуулагдамал командануудай наадан харуулагдаха. 14.50 — мультфильмнүүд. 15.15 — «Оронойимнай эфир армейцууд алхална» гэһэн һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 15.40 — эфир соо «Залуушуул» гэһэн дамжуулга. 16.10 — телевизионно хүгжэмтэ зүжэг. 17.00 — хүнгэн атлетикээр Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн Хельсинкиһээ дамжуулагдаха. 17.45 — орон доторхи һонин. 18.00 — «Сага о Форсайтах» гэһэн фильмын үргэлжэлэл. УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 20.00 — телепанорама. 20.20 — «Хүдөөгэй галнууд» гэһэн дамжуулга. МОСКВА ХАРУУЛНА: 21.30 — промышленностиин хүдэлмэришэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 22.05 — орон доторхи һонин. 22.15 — концерт. 23.00 — кинофильм. 00.40 — концерт. 02.15 — «Время» гэһэн һүүлэй һониной программа.

Сагай уларил

Улаан-Үдын авиаметстанцины мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай Сага зэргэ хүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудта саг зуурын бороо орохо. Баруун хойто зүгһөө шангашагаар һалхилха. Хойто Байгал шадарай аймагуудта 13—18, бусад нютагуудта 18—23, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 5—7, үдэрынь 21—23 градус дулаан байха.

Августын 13—14-нэй үдэрнүүдтэ республика доторнай үүлэтэйшэг байхаар, хойто аймагуудта саг зуурын бороо орохоор хүлеэгдэнэ. Ахын, Түнхэнэй, Захааминай аймагуудта 0—5, бусад нютагуудта 5—10 градус дулаан байха.

Филиппинын арад зон 25 жэлэй саада тээ бэез дaанги байдалтай болоо һэн. Тиигэбэшье арад зоной байдал һуудал урдынхидаал муу зандаа. Ороной байгаалиин баялигые американ империалистнууд эзэмдэһээр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үгытэйшүүлэй ажаһуудаг гэрнүүд.

Камера Пресс — ТАСС-ай фото.

ШАТАРШАДАЙ УУЛЗАЛГА

УЛААН-БААТАР, августын 10. (ТАСС). Аха дүү Монголой Арадай Республикын, Совет Буряад ороной шатаршадай дунда үнгэргэгдэһэн хани барисаанай табадахи уулзалга ехэ һонирхолтойгоор, шанга тулалдаатайгаар боложо дүүрэбэ. Энэ мүрысөөн совет, монгол залуушуулай фестивальда зорюулагдаһан байгаа. Хани барисаанай энэ мүрысөөнэй уулзалга 12,5:11,5 гэһэн тоотойгоор Монголой шатаршадай илалтаар дүүрээ.

Дүрбэ наһатайһаа эхилээд, мүн дээшээ наһатай үхибүүдые бүхы классуудтаа түбхинүүлэн абаха тухайдаа дүлии хүүгэдэй республиканска интернат һургуули ба шэхэ хатуу хүүгэдэй һурадаг область хоорондын интернат һургуули соносхон мэдээсэнэ.

Хүүгэдые шэлэжэ абаха комисси байгша оной августын 20—21-нэй үдэрнүүдтэ хүдэлхэ.

Хандаха адрес: г. Улан-Удэ, Дальневосточная 1, школа-интернат глухих детей.

Хуушан һабадаа орохонь

Августын 10-най үдэр Сэлэнгэ мүрэнэй уһан үшөө 20—25 сантиметрээр доошоо һууһан байба. Иигээд ерэхэлээрээ, мүрэнэй набтар газараар сабшалан, нуга дээрэ үерлэжэ гараһан уһан гэдэргээ ороһон, зариманиинь газартаа шэнгэжэ захалба. Хяагтын адагһаа эхилээд Улаан-Үдэ хото хүрэтэрхи зайда Сэлэнгэ мүрэнэй уһан 2—3 хоногһоо хуушан хэмдээ орохоор хараалагдана. Мүн августын 11—13-най үдэрнүүдтэ Улаан-Үдэ хото шадар Сэлэнгэ мүрэнэй уһан үшөө 30 — 40 сантиметр хүрэтэр татаха янзатай.

Бэшүүрэй аймагай колхоз, совхозуудай нуга сабшаланда гараһан Хёлго голой уһан мүн лэ татажа, һаядаа хуушан хэмдээ орохо зэргэтэй. Тэрэшэлэн Менза, Малета, Сүхэ голнуудай уһан татажа захаланхай.

Һүүлэй үедэ ороһон бороо хурын уһанда нэмэжэ эхилһэн Үдэ гол эхиндээ — Яруна, Хориин аймагуудта татаба. Тиигэ... һаань, урда үдэрынь нэмэ... уһан үшөө Улаан-Үдэ хүр... ерээдүй байһаар. Эрье һаб... алдатараа нэмэһэн Баргажан ... лой уһан эхиндээ мүн лэ тат... Зүгөөр аалиханаар татажа эх... һэн энэ голой уһан Баргажа... аймагай ажахынуудта тойбо та... һаар. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, респ... ликын бүхы аймагуудай газ... дээгүүр дэлбэрһэн уһан одоо... татажа, хуушан һабадаа ор... тээшээ зүглөө.

Һаяын үдэрнүүдтэ респуб... дотор орохоор хүлеэгдэһэн б... уһанай нэмэридэ нүлөөгөө үзүү... жэ шадахагүй.

Н. АФОНИНА
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52 зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-01413. Заказ № 10...